

**MOAȘA ORAȘULUI. MESERIE, MIGRAȚIE ȘI PROFESIONALIZARE
ÎN SISTEMUL MEDICAL DIN ȚARA ROMÂNEASCĂ
LA JUMĂTATEA SECOLULUI AL XIX-LEA.
STUDIU DE CAZ: BRĂILA***

NICOLETA ROMAN
(Institutul de Istorie „Nicolae Iorga”)

Moașa apare la jumătatea secolului al XIX-lea, pentru prima oară într-un act oficial, în Regulamentul Organic, recunoscută într-o slujbă publică și integrată într-o acțiune de tip igienist abia demarată; un demers care se manifestase deja în Occident și lua avânt și la periferia Europei¹. Dar cum putea ea să fie un profesionist al meseriei ei când în principate nu exista încă o definiție clară a atribuțiilor ei și nici măcar o școală de pregătire? Parcursul către impunerea ei în această meserie și ca un slujbaş al statului, recunoscut de comunitate, este tocmai obiectul incursiunii de față. În lumea urbană, moașa capătă statut, prestigiu și salariu, remarcându-se printre celelalte femei, și ele cu slujbă, devenind treptat un model de reușită profesională.

Moașele: formare și atribuții în post**

Profilul practicantei

Într-un profil al moașelor, despre care vorbea cu atâta obidă doctorul Constantin Caracaș la începutul secolului al XIX-lea, descriindu-le ca niște „babe

* Textul de față are la bază cercetarea întreprinsă pentru teza de doctorat și este legat de studiul *Filling the Gap, Making a Profession: Midwives, State Control and Medical Care in Mid-Nineteenth-Century Wallachia*, în Beatrice Zucca-Micheletto (ed.), *Gender and Migration in Historical Perspective. Institutions, Labour and Social Networks, 16th to 20th Centuries*, Palgrave Macmillan, 2022, p. 83–122. O formă a sa a fost prezentată drept comunicare la colocviul național „Înfruntând un inamic invizibil». Politici administrative, practici medicale și comportamente sociale în Țările Române în context epidemic (secolele XVIII–XIX)”, organizat la Institutul de Istorie „A.D. Xenopol” din Iași de Sorin Grigoruță în data de 4 octombrie 2019.

¹ Pentru spațiul francez, a se vedea Natalie Sage Pranchère, *L'école des sages-femmes. Naissance d'une corp professionnel, 1786–1917*, Tours, Presses Universitaires François-Rabelais de Tours, 2017; Tuba Demirci, Selçuk Akşin Somel, *Women's Bodies, Demography, and Public Health: Abortion Policy and Perspectives in the Ottoman Empire of the Nineteenth Century*, în „Journal of the History of Sexuality”, vol. 17, nr. 3, 2008, p. 377–420.

** O parte din informația prezentată în această secțiune se găsește și în studiul *Filling the Map*, p. 91–99 și în capitolul dedicat moașei din lucrarea „Deznădăjduită muiere n'au fost ca mine”. Femei, onoare și păcat în Valahia secolului al XIX-lea, București, Humanitas, 2016.

ignorante” sau „ucigătoare”², contururile treptat-treptat încep să se limpezească și să se fixeze mai clar de îndată ce statul, prin instituțiile sale, intervine. Mediul urban a cunoscut, din anii '40 ai aceluiași secol, o infuzie permanentă de personal medical, care a căutat să șteargă din conștiința oamenilor imaginea unei femei brutale, lipsite de cunoștințe științifice și care-și câștiga experiența făcând greșeli ce uneori se dovedeau a fi fatale pentru mamă sau/și copil. Schimbarea nu a fost una bruscă sau definitivă, chiar și în acest mediu coexistând moașele învățate, cu diplomă, cu cele necalificate. Mediul rural, dimpotrivă, a căutat să-și păstreze propriile resurse, rămânând atașat de oamenii săi și neapelând la o moașă-orășancă decât în ultimul moment. În mentalul colectiv rural, ea rămâne încă asociată unor ritualuri și credințe țesute în jurul momentului nașterii. Doar moașa era cea care făcea legătura cu o lume magică, invizibilă oamenilor de rând, zicând, în Transilvania, acel cântec al ursitoarelor, sau rugându-se pentru copil, în Muntenia. Tot ea era cea care o sfătuia pe mamă să pregătească dinainte merinde pentru ursitoare (pâine, sare, mălai), care erau așezate la fereastră, în fața icoanei sau într-un alt loc ce avea o încărcătură „de trecere”. A doua zi, merindele, despre care se credea că fuseseră atinse de aceste făpturi, erau luate de către moașă drept o a doua răsplată pentru serviciile sale. Astfel, femeia asigura nu numai un bine fizic, ci și unul sufletesc, urând în toate chipurile posibile un bun venit copilului pe lume³. Lipsa medicilor sau reticența în a-i chema le determina pe femeile care conduceau gospodăria să țină condici de rețete „doftoricești”, care de care mai fanteziste, adunate de pe la oamenii cu care intrau în contact⁴. Satele aflate în apropierea marilor orașe dispuneau de beneficiul incursiunilor medicale ce porneau dinspre aceste centre și tocmai vecinătatea era cea care facilita, prin control și supraveghere, combaterea unor practici greșite și familiarizarea cu un curent modernizator.

În 1839, în București, este înființat Institutul de Nașteri (Maternitatea) care funcționează pe lângă Spitalul Pantelimon, iar ambele sunt susținute financiar prin donațiile mării familii princiare Ghica⁵. În prefața manualului intitulat *Meșteșugul moșării pentru învățătura moașelor*, utilizat în această instituție, autorul, doctorul Iosef Sporer, recunoaște că l-a scris pentru că nu există „moașe învățate” în Valahia și că doar elita urbană „se întrebuințează de niște moașe venite din ținutul Austriei, carele și acestea nu sunt totdeauna din cele mai învățate”⁶. Măsura trebuie pusă în legătură și cu recent adoptatul Regulament Organic (1831), elaborat sub supravegherea și prin implicarea Rusiei prin reprezentantul său în teritoriu, generalul Pavel Kiseleff; totodată, ea reflectă colaborarea cu Biserica, boierii și

² Pompei Samarian, „*Topografia Țarei Românești*”: o veche monografie sanitară a Munteniei de Constantin Caracș, București, Institutul de Arte Grafice „Bucovina”, 1937, p. 90–91.

³ Tudor Pamfile, *Mitologie românească*, vol. I, București, Socec, 1916, p. 4, 6; Artur Gorovei, *Datinile noastre la naștere*, București, Paideia, 2002, p. 21.

⁴ Pentru exemple, vezi Emil Cerkez, *Din vremuri trecute...*, București, DoMinoR, 2005, p. 32–36.

⁵ Despre această familie, vezi Anastasie Iordache, *Principii Ghica: o familie domnitoare din istoria României*, București, Albatros, 1991.

⁶ Iosef Sporer, *Meșteșugul moșării pentru învățătura moașelor la Institutul Maternității din București*, București, în Tipografia lui August Ruof, 1839, p. 6.

domnul. Prin această lege se introducea obligativitatea existenței moașelor de carantină, a moașelor orașelor (în fiecare județ și apoi în sectoarele orașelor) și a celor de la nou înființatele instituții dedicate copiilor orfani și abandonati. Specializat în chirurgie la Viena, Sporer este numit în mod expres pentru a învăța moașele, acestea fiind definite în manualul său ca femei „care au științele cele trebuincioase”⁷ în meseria lor. Peste aproape 20 de ani, în principatul vecin al Moldovei, medicul Anastase Fătul va publica și el un manual care să vină în ajutorul moașelor pământene, fiind și el profesor la o școală de moșit de pe lângă un Institut de copii părăsiți. Și tot o familie Ghica, dar ramura din Moldova, este fondatoare a ambelor instituții și aici (școala de moșit și Institutul pentru copii părăsiți). Pentru Anastase Fătul, moașele trebuie: „să învețe din știința mamozilor atâta precât este de nevoie ca să deosebească cazurile regulate de acelea neregulate: parte spre a chema (din) timp pe mamoz, iar parte în lipsă, spre a putea da singură ajutor la timpul de nevoie”⁸.

Pe lângă instrucțiuni de ordin medical, el include și trimiteri anticipative la condica criminală (în caz de avort / infanticid)⁹ și un portret idealizat al moașei. În viziunea sa, ea trebuie să aibă două însușiri fizice (curată, sănătoasă, rezistentă la încercări, iute în mișcări și cu o mână „mică și sprintenă”), și sufletești (deșteaptă, ageră, optimistă, fără vicii, tăcută și răbdătoare „mai ales la facerile grele și prelungitoare”)¹⁰.

Mai înainte un pic în timp, în 1866, doctorul Ștefan Capșa arată în noul său manual pentru elevele de la Institutul de Nașteri din București că în cei aproape treizeci de ani de la fondare instituția și-a dovedit utilitatea, iar absolventele au ajuns: „răspândite prin toată țara atât în practica privată cât și în funcțiuni publice au susținut și susțin un concurs binemeritat cu moașele venite din orice institute streine.”¹¹

El preia în mare măsură portretul ideal făcut de Anastase Fătul moașelor, dar îl consideră a fi compus din trei tipuri de trăsături: fizice, al cunoștințelor și al moralității. O astfel de femeie trebuie să fie sănătoasă și rezistentă „ca să nu fie împiedicată de a se lupta cu multele greutăți și osteneli”, dar crede că este de preferat să aibă mâini îngrijite și cu degete lungi. În privința cunoștințelor, sunt esențiale memoria și capacitatea de a acționa, pe baza experienței, „cu sânge rece și cu inimă”. Rămânând atașat unei tradiții care vine din perioada premodernă, moașa trebuie să aibă, din punct de vedere moral, conștiință și disponibilitate pentru a fi

⁷ *Ibidem*, p. 9.

⁸ Anastase Fătul, *Manual pentru învățătura moașelor*, Iași, Tipografia Buciumului Român, 1852, p. III.

⁹ *Ibidem*, p. 185–188. Despre infanticid în Țara Românească, a se vedea studiile semnate de Nicoleta Roman.

¹⁰ *Ibidem*, p. I–II. În acest context, termenul de tăcută are înțelesul de calmă.

¹¹ Ștefan Capșa, *Arta moșitului. Manual pentru învățătura moașelor, compus după manualul moșitului al lui F.C. Naegle de ...*, București, Imprimeria Statului, 1866, p. 1.

„gata a da ajutor la săraci cât și la bogați, să fie neinteresată”¹². În doar o jumătate de veac se face trecerea de la un discurs medical care vizează o excludere a moașei din procesul nașterii și înlocuirea cu doctorul obstetrician redenumit mamoș, la o includere a sa în cazurile obișnuite și cel mai des întâlnite în viața de zi cu zi. I se împărtășesc cunoștințe și practici, fiind instruită în ambele capitale ale principatelor într-o școală specială. Mamoșul sau doctorul este acceptat și solicitat doar pentru nașteri grele, care necesită folosirea unor metode și medicamente noi. Lipsa unui corp medical autohton a permis o delegare a sarcinilor profesionale, în timp ce elita se implică în crearea și susținerea unor instituții cu un caracter național.

Cunoștințele și atribuțiile practicantei

Într-un context al unei culturi orale în care știința de carte a majorității femeilor era redusă, practica este cea care face diferența. Școlile de moașe de la București și Iași sunt înființate pe lângă institute de copii părăsiți, cu spații destinate asistării femeilor sărmene rămase însărcinate. În școală, predarea era făcută de un doctor chirurg cu experiență, fiind folosite planșe numite table. Lecțiile erau completate prin prezența la nașterile care aveau loc la institutele de copii amintite. Această practică le ajuta să facă diferența între o naștere obișnuită sau una dificilă, precum cea de gemeni.

O memorie bună, de care amintea doctorul Capșa, era utilă tocmai în acest sens¹³. Dacă în perioada premodernă era folosit scaunul de facere¹⁴, acesta este acum înlocuit cu alte ustensile. O moașă învățată trebuie să aibă la îndemână o mică ladă în care să se găsească: clistir pentru mamă, copil și mitră; un catetar; foarfece cu vârfuri rotunjite; șireturi, scame și bureți. Tot aici, medicamente în „sticlute bine astupate” (tinctură de scorțișoară, spirt de țipirig¹⁵, oțet aromatic, picături de Hoffman) și cutii cu ceai de mușetel și mentă¹⁶. Toate ținute curat și în bună orânduială. Acest fapt presupunea aprovizionarea de la spițeri și medici, o integrare a sa în rețeaua medicală a comunității urbane. De altfel, moașele erau recunoscute prin firma pe care o aveau plasată pe casa în care stăteau. Numărul lor în orașele și târgurile din Valahia era destul de redus și depindea de gradul de dezvoltare al acestora.

În Țara Românească, după terminarea cursurilor la recent înființată Școală de Moașe, femeile erau supuse unui examen bazat pe întrebări și „deslușiri” și trebuia să semneze un jurământ de bune practici. Aveau dreptul de a boteza copilul dacă acesta era plătând și era în pericol de moarte (art. 6), însă le era complet interzis să dea orice medicament fără un acord prealabil al medicului (art. 2), ceea ce, uneori,

¹² *Ibidem*, p. 5.

¹³ *Ibidem*, p. 5–6.

¹⁴ *Ibidem*, p. 124.

¹⁵ Țipirig = 1. Nume dat mai multor plante cu frunze lungi, cilindrice și cu vârf înțepător, cu flori mici, verzi, care cresc în jurul bălților și în locuri umede; 2. Clorură de amoniu.

¹⁶ *Ibidem*, p. 122.

avea să se dovedească problematic. Pentru moașele care deserveau un județ era greu să ajute o pacientă pe deplin atâta timp cât medicul era nevoit să fie în altă parte; până în momentul în care obținea aprobarea tratamentului, putea fi prea târziu. Jurământul cerea viitoarelor moașe să-și ia angajamentul că nu vor facilita sau tăinui infanticidul, abandonul infantil sau ascunderea copilului. Tot acum apare pentru prima oară amintită posibilitatea schimbării copiilor între ei (art. 4).

În 1840, Școala de Moașe era absolvită de 16 „școlere”, în fața unei comisii prezidată de Iosef Sporer, care le conferea mult necesarele diplome pentru a practica. Locuind în toate cele 5 vopsele ale capitalei¹⁷, aveau vârste cuprinse între 22 și 62 de ani, origini și statute diferite (polcovniceasă, logofeteasă, soția unui abagiu¹⁸ etc.). Vârsta se va dovedi un criteriu important în viitor. Raportarea celor din sistemul sanitar românesc la cunoștințele medicale existente pe plan extern, nevoia pe care o simțeau de a se ralia la curentul modernizator reieșind și prin cei ce imigrau în principate, transpare într-un act al Comisiei dohtoricești, emis în 1840, când, lăudându-se meșteșugul noilor absolvente, se arăta că: „Și comisia, socotindu-le pă aceste desăvârșit destoinice a primi diploma și a unelti meșteșugul moșiri, are cinste a le recomandui cinstitului departament [al Trebilor din Lăuntru], deopotrivă cu cele ce au făcut învățătura lor prin școalele Europii luminate. Și, prin urmare, să nădăjduiește ca peste puțină vreme să va aduce la îndeplinire articolul... [necompletat] al regulamentului, de a nu mai fi slobode a unelti profesia aceasta decât cele ce vor avea diplomă regulată, precum și de acum ar fi bine ca la orice slujbă publică să să protimisească cele învățate”¹⁹.

Pentru început, aceste absolvente se vor regăsi printre angajatele celor 5 vopseli ale capitalei, numărul lor fiind fluctuant, de la un an la altul, și aceasta datorită unei continue reconfirmări în slujbă, și fluxului celor formați profesional:

1840	1841	1842	1843	1844	1845	1846	1847	1848
16	21	15	7	10	7	18	19	10

Există trei categorii de moașe, dintre care două aflate în slujba statului. Moașele angajate, conform Regulamentului Organic, în rețeaua carantinelor de la Dunăre și moașele de oraș, numite în reședințele județelor. Acestor două categorii li se adaugă moașele necalificate, fără diplomă și care practică în particular. Dacă venitul primelor două categorii este stabil, venind de la stat, cel al moașelor necalificate este în mod cert fluctuant și depinde de buna lor practică și

¹⁷ Vopsea, aici având sensul de sector, în București existând cinci astfel de împărțiri administrative în funcție de culori: roșu, galben, albastru, verde, negru.

¹⁸ Persoană care se ocupă cu fabricarea sau cu vânzarea abalei (= țesătură groasă de lână, de obicei albă, din care se confecționează haine țărănești).

¹⁹ Arhivele Naționale ale României. Sediul Central (în continuare ANIC), *Diviziunea rural-comunală*, 1/1840, vol. I, f. 4.

recunoașterea din partea comunității. Din prima serie de absolvente ale Școlii de Moașe, câteva sunt repartizate în 1840 către reședințele de județ, astfel:

Nr.crt.	Numele moașelor	Orașul	Județul
1	Despina Engiurloaica	Brăila	Brăila
2	Eleonora Hofer	Focșani	Râmnicul Sărat
3	Elenca Costea	Ploiești	Prahova
4	Marioara Olovineasca	Târgoviște	Dâmbovița
5	(necompletat)	Pitești	Argeș
6	Anica Piagioni	Câmpulung	Câmpulung
7	Zamfira polcovniceasa	Giurgiu	Vlașca
8	Uța Doculeasa	Slatina	Olt
9	Ioana lui Vasile	Râmnic	Vâlcea

Sursa: ANIC, *Diviziunea rural-comunală*, 1/1840, vol. I, f. 18.

Întrucât în capitală era cel mai mare număr de moașe particulare și absolvente, în timp se ajunge la o suprasaturare a pieței în acest spațiu și devine clar că o parte dintre ele trebuie din nou repartizate în județe și crescut numărul celor plătite de stat. În anii '50 ai secolului al XIX-lea se prefigurează mai clar și atribuțiile moașei de județ:

„a moși pe toate femeile scăpătate fără vreun fel de plată

A revizui, pe toată săptămâna, femeile publice

A îngriji de cele date în căutarea spitalului veneric și, în sfârșit,

A alerga, fără preget, oriunde va fi chemată pentru dare de ajutor după științele ce posedază”²⁰.

Cum autoritățile române se găseau la momentul creării unei rețele de spitale de boli venerice²¹ și nu dispuneau de personal și fonduri, extind atribuțiile moașei de la un control al gravidității și un înlocuitor al medicului, în aceste cazuri, la îngrijirea și supravegherea prostituatelor din nou înființatele instituții.

²⁰ ANIC, *Ministerul de Interne. Diviziunea rural-comunală*, 8/1855, f. 9. Exemple despre numiri ale moașelor în zonele de provincie a se vedea și în Nicoleta Roman, „*Deznădăjduită muiere n'au fost ca mine*”, p. 197–210.

²¹ Vezi studiile semnate de Bogdan Mateescu și Nicoleta Roman referitoare la dezvoltarea rețelei medicale și la costurile cu bolnavii din spitalele venerice din județe, respectiv din București, în Constanța Vintilă-Ghițulescu (ed.), *Sexualitate și discurs politico-religios în societatea românească premodernă*, Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 2016, p. 84–126, 127–226.

Un alt aspect mai trebuie precizat. Statul inițiază un control asupra practicării meseriei de moașă. Astfel, la 24 martie 1850 este emisă circulara semnată de Nicolae Gusi prin care se solicită amendarea tuturor femeilor care nu fac dovada deținerii unei diplome și, implicit, a unor cunoștințe medicale. În viziunea protomedicului²² și deci a statului, moașele neautorizate nu făceau altceva decât să se „neguțătorească d’a dreptul cu viața omenească fără nici o muștrare de cuget”²³. Migrația profesională în rândul moașelor este un fapt documentat. Multe veneau din Imperiul austriac în Țara Românească și, în interiorul principatului, exista un fenomen secundar, între diversele centre urbane. În 1862, statistica amintește un număr de 77 moașe pentru Țara Românească din care 14 proveneau din afara țării (una de la Iași, 13 sosite din Austria), în timp ce în Moldova numărul este de 230 din care 145 românce²⁴. O remarcă se desprinde: aceea că în a doua jumătate a veacului al XIX-lea, Țara Românească era încă prinsă în formarea unui corp profesional propriu. Deși redus, acest corp de moașe autorizate era, preponderent, de origine autohtonă și ducea o „luptă” de impunere profesională cu cele necalificate concomitent cu obținerea unui post public în sistemul medical.

Studiu de caz. Moașa orașului Brăila

Studiul de caz pentru discuția de față se referă la orașul-port Brăila și are avantajul că oferă o perspectivă de lungă durată asupra activității moașei acestui oraș, de la intrarea în slujbă și, cu sincope, până în 1859, când Țara Românească se unește cu principatul vecin al Moldovei. Este vorba de Sofia Panovschi, moașă școlită la București și repartizată la Brăila. Pentru o mai bună încadrare a activității ei, se impune creionarea unui istoric personal și al meseriei în orașul de practică.

Brăila intră sub administrație română după pacea de la Adrianopol (1829), moment în care încetează a mai fi raia turcească, iar din 1834 are statut de oraș porto-franc. Reorganizarea locală urmează direcțiile de la centru, principalele instituții fiind magistratul orașului și poliția. La 5 martie 1831, magistratul orașului primește *Proiectul de Orășenesc Așezământ pentru ocârmuirea orașului Brăila*²⁵. Instituția magistratului cuprinde un președinte și 3 clenuri, pe lângă acesta aflându-se un casier, un vătaf și doi scriitori²⁶. În plus este subordonată ocârmuitorului, reprezentat în perioada regulamentară de boierul Ioan Slătineanu

²² Protomedic = medic șef.

²³ ANIC, *Ministerul de Interne. Serviciul Sanitar*, 16/1849, f. 4.

²⁴ *Monitorul: jurnalul oficial al Principatelor Unite*, 35/15 februarie 1862, p. 142; Lidia Trăușan-Matu, *De la leac la rețetă: medicalizarea societății românești în veacul al XIX-lea (1831–1869)*, București, Editura Universității din București, 2011, p. 115–116, și studiul semnat de aceeași autoare, „The Doctor and the Midwife. A Study of Two Medical Professions in the Romanian Society of the 19th Century (1831–1874)”, în Constantin Bărbulescu, Alin Ciupală, *Medicine, Hygiene and Society from the Eighteenth to the Twentieth Centuries*, Cluj-Napoca, Mega, 2011, p. 81–100; Nicoleta Roman, *Filling the Gap* și urm., p. 109–115.

²⁵ Nae A. Vasilescu, *Schițe-documente și însemnări din orașul și județul Brăila (1828–1929)*, Brăila, Atelierele Tipografice ale Ziarului „Curierul”, 1929, p. 23.

²⁶ *Ibidem*, p. 24.

(1795–1864), numit într-un raport al consulului francez Charles Joseph Edmond Bois le Compte din 15 mai 1834, *Richelieu al Brăilei*²⁷. Sub conducerea sa se demarează un plan de sistematizare al orașului, realizat de căpitanul austriac R. de Berroczyński și, important pentru noi, se organizează serviciul medical județean. Un prim doctor al perioadei regulamentare este italianul Domenic Fabriți (Fabrizio) pe care-l întâlnim în 1833, pentru ca ulterior (1834) locul să-i fie luat de francezul Alcibiade de Tavernier, iar pentru scurt timp de doctorul Constantin Estioti (Estiotis) (1837)²⁸. Spre deosebire de prezența lor efemeră, există și două constante medicale: doctorii Constantin Hepites și Epaminonda Iorgandopol. Hepites deține o farmacie în oraș, „La pajera românească”, și este cunoscut istoriografiei drept primul autor de farmacopee. Iorgandopol este reliefat de istoricul Nicolae Iorga într-o continuă competiție cu Hepites și susținut de bogata comunitate grecească, fiind conducătorul spitalului județean înființat în 1841²⁹.

Catagrafia din 1838 a Brăilei menționează un număr de 1739 familii reprezentând 6387 locuitori, varietatea etnică fiind și ea semnificativă (sârbi, români, bulgari, greci și evrei)³⁰. În catagrafie sunt menționate trei moașe și doi doctori, doctorul Bunesco și doctorul Constantin Ipitisi (Hepites). Ultimul, amintit și anterior, consemnat drept boier român, serdar de 30 ani va apărea frecvent în corespondența purtată în privința activității moașei orașului, fiind un intermediar între ea, magistrat și alte autorități. Moașele se găsesc în vopseala de verde (2) și cea galbenă (1) a Brăilei și sunt toate văduve: de 70 ani, româncă, soacră a cârciumarului Ion Mititelu; de 54 ani, sârbă, văduvă a lui Petcu Chisimoulu și, în fine, Elenca de 40 ani, grecoaică.³¹ Însă ele nu sunt integrate în sistemul medical oficial și acțiunile lor par a fi complementare acestuia, cele trei moașe fiind probabil chemate când doctorul sau moașa orașului nu puteau ajunge.

În 1841, prima serie a absolventelor Spitalului de Nașteri (Maternitatea) din București își găsește slujbă în Țara Românească, fiind orânduie de minister în orașele reședință de județ, după cum am văzut mai sus. La Brăila ajunge Despina Enghiurolaica prin porunca no. 6898 din 1840, fiind angajată în februarie 1841. Cercetările întreprinse la centru, la minister, arată că Despina a depus o jalbă către Mihail Ghica prin care ea însăși solicita repartizarea la Brăila: „Jăluiesc milii și bunătații dumneavoastră că eu apărată fiind aicea de multele neajungeri ce poate să-mi fie de trebuință până viitorime precum și pentru a hrăni vieții mele, viind și

²⁷ Constantin C. Giurescu, *Istoricul orașului Brăila din cele mai vechi timpuri până astăzi*, Editura Științifică, 1968, p. 170–171.

²⁸ Nae A. Vasilescu, *op. cit.*, p. 39–40. Despre Estioti, vezi Lidia Trăușan-Matu, „Zece ani din viața doctorului Constantin Estioti (1830–1840), pionierul Serviciului sanitar al Valahiei”, în Ion Bulei, Alin Ciupală (ed.), *Ipostaze ale modernizării în Vechiul Regat*, vol. II, Cluj-Napoca, Mega, 2017, p. 20–38.

²⁹ Nicolae Iorga, *Cei d'întăiu ani în noua „Brăilă românească” (1832–66): istorie și documente*, București, Fundația „Ferdinand I-ii”, 1929, p. 19. Vezi și documentele no. 44 și 91.

³⁰ Spiridon Cristocă, *Orașul Brăila în catagrafia din anul 1838*, Brăila, Muzeul Brăilei-Editura Istros, 2012, p. 7, 9.

³¹ *Ibidem*, p. 84, 186, 187.

vremea (i)ernii, neavând nici măcar o mică încăpere de casă și neștiind îndurarea dumneavoastră să binevoiți a mă orându-i cu meșteșugul moșitului la orașul Brăilii fiindcă acolo îmi mai am înlesnirile mele mai bine; sau unde veți voi, ca să mă pociu pregăti cu ceva mai din vreme cu cele de trebuință (i)ernii. Și de această facere de bine înmiiată pomană vă v-a rămânea îndelungându-vă Dumnezeu anii vieții. Sau mai bine rămâind și la buna chibzuire (a) înaltei voințe (a) dumneavoastră”³².

În cazul acesta, numirea în slujbă apare drept un fapt negociat între absolventă – mai în vârstă, se pare – și statul reprezentat de Mihail D. Ghica (1794–1850). Personaj aparte în istoria perioadei regulamentare, el își valorifică din plin poziția de frate al domnitorului Țării Românești, Alexandru D. Ghica (1834–1842). Calitățile administrative ale lui Mihail D. Ghica sunt contestate de unii contemporani, fiind acuzat de abuz și corupție³³, dar implicarea sa în sistemul medical și de asistență socială rămâne decisivă. Patronajul și susținerea financiară acordată unor instituții precum Spitalul de Nașteri (Maternitatea)³⁴ din București și Spitalul Sf. Pantelimon sunt tot așa de clare precum și interesul pentru cultură, remarcându-se drept un arheolog și numismat amator, colecționar și fondator al Muzeului Național de Antichități (1834). Mihail D. Ghica finanțează traducerea în 1842 de către doctorul Nicolae Kretzulescu (1812–1900) a lucrării lui François-Emmanuel Fodéré referitoare la îngrijirea bolnavilor și a femeilor lehuze, pentru a fi utilizată de moașe și femeile din familii înstărite, cu știință de carte. Tot el semnează recomandări pentru diverse persoane care aspiră la un post sau altul și, totodată, se găsește în funcția (mare ban) și comitetele necesare (efor al Spitalelor Civile, efor în cadrul Spitalului de Nașteri etc.) pentru a înlesni accesul moașelor către poziții devenite vacante și, de asemenea, pentru a ameliora situația medicală locală. Mihail Ghica acționează prin intermediul oamenilor cunoscuți sau care-i oferă garanțiile necesare unei activități competente. El aprobă jalba Despinei Enghiurloaica de a fi trimisă ea la Brăila și nu o altă absolventă, tocmai pentru că deținea calificarea necesară și cunoștea locul „acolo îmi mai am înlesnirile mele mai bine”.

Ajunsă la Brăila, în declarația sa către magistratul orașului, Despina Enghiurloaica afirmă că rostul dat de marele ban Mihalache Ghica cursurilor absolvite de ea este de a răspândi cunoștințele dobândite „după care eu sînt datoare să dau și un curs de meșteșugul moșirii spre folosul orașului”. Din acest motiv, ea

³² ANIC, *Ministerul de Interne. Divizia rural-comunală*, 1/1840, vol. I, f. 15.

³³ Vezi învinuirile aduse de Golești – deși trebuie amintit că frații sunt contestatari ai regimului și viitori revoluționari pașoptiști tot așa cum frații Ghica se simt confortabil în pozițiile de putere pe care le dețin – discutate în Anastasie Iordache, *Revoluționarii Golești*, București, Editura Mica Valahie, 2002, p. 22. Despre istoricul și specificul venalității și corupției în țările române, a se vedea studiile semnate de Violeta Barbu, Oana Rizescu și Ovidiu Olar.

³⁴ Casele în care se afla Maternitatea din București au fost cumpărate de Mihail D. Ghica în 1837. Cf. Al. Gălășescu, *Eforia Spitalelor Civile, 1832–1932*, București, Institutul de Arte Grafice E. Marvan, 1932, p. 706.

îl roagă pe magistrat să adune moașele autohtone și „acele ce să vor cunoaște venite din părțile austriacești” pentru a le da instrucțiunile necesare. În acest chip se dorea limitarea activității acelor moașe fără diplomă și fără o cunoaștere științifică „ce să fac moașe de sineși”, statul încurajând implicarea specialiștilor formați în instituțiile sale. Despina Enghiurloaica nu apucă să-și ducă misiunea până la capăt murind în iulie 1841 (Anexa documentară, doc. no. 2). Înlocuitoarea ei este trimisă de același Mihail D. Ghica în persoana Sofiei Panovschi, și ea cu diplomă de moașă, „cu știință de meșteșugul moșitului” (Anexa documentară, doc. no. 3). Noua moașă intră în post din ianuarie 1842 cu o leafă de 100 lei, iar cheltuielile ei de deplasare și asistare a bolnavilor sunt și ele acoperite de autoritățile orașului. Plata salariului nu este întotdeauna la timp și situația devine stânjenitoare pentru Sofia Panovschi, care se vede nevoită în 1846 să se îndrepte către magistrat cu jalbă. Ea își cere remunerația întârziată pe lunile mai-octombrie și declară că folosește banii pentru chiria casei și traiul copiilor: „la hrana, creșterea și învățătura precum și îmbrăcăminte a doi copii ce am”. Solicitarea i se aprobă, dar exemplul este revelator pentru nesiguranța vieții în această perioadă, chiar și cu slujbă plătită la stat. Sofia Panovschi poate să absenteze din slujbă doar dacă își găsește înlocuitor. Cum trebuie să fie mereu cineva la datorie pentru a răspunde solicitărilor femeilor însărcinate, ea apelează constant la Carolina Schmidt, moașă venită din spațiul Imperiului habsburgic și stabilită la Brăila. O vedem făcând astfel când înștiințează autoritățile locale pentru că pleacă pe perioade lungi: zece zile la București (1849), o lună la Buzău (1852), douăzeci și cinci de zile la tratament în stațiunea Balta Albă (1852), zece zile la Focșani (1853) și douăzeci de zile în capitală în 1855. În mod cert, moașa orașului este la curent cu dispozițiile magistratului și are grijă să nu lipsească prea mult din post și fără încuviințare. Activitatea moașei orașului este documentată pentru perioada 1843–1860, deși cu lipsuri. Obligația principală este de a ajuta la nașterile femeilor sărace sau cu mijloace precare, acolo unde doctorul nu putea ajunge. Magistratul îi cere periodic liste cu femeile moșite și cu situația copiilor, iar pentru acele momente când nu putea fi prezentă sau avea ea însăși o problemă de sănătate, trebuia să-și găsească o înlocuitoare la fel de pricepută. Sofia Panovschi, moașa orașului, era deci un funcționar al statului, iar prin anii 1850 în corespondența dintre autoritățile locale apare desemnată drept *employat*. În privința instruirii întreprinse de Sofia Panovschi față de celelalte moașe din Brăila și împrejurimi nu avem date continue, ci doar din 1854. Asta nu înseamnă că activitatea nu a avut loc din momentul intrării în slujbă, după cum se solicitase în 1841 predecesoarei sale, ci doar că nu avem la îndemână documentația.

Listele cu femeile moșite, întocmite de Sofia Panovschi și transmise magistratului, sunt la început incomplete sau fugare, dar pe măsură ce trece timpul și autoritățile o solicită, ele devin mai precise. Ca sursă, ele oferă informații pe trei paliere: al femeilor asistate medical (nume și condiție socială), al natalității și mortalității în rândul nou-născuților și al încrederii în moașă. Sub acest ultim

aspect observăm o creștere a numărului de pacienți, fapt semnificativ în procesul de impunere al Sofiei Panovschi drept reprezentant al sistemului medical de stat în rândul societății din Brăila.

Tabelul 1

Numărul pacienților moșite de moașa orașului, Sofia Panovschi, în perioada 1843–1860

Anul	Lunile consemnate (neregulile sunt semnalate cu asterix)	Numărul pacienților moșite (defalcat pe luni, așa cum apare în document, dar și ca total)
1843	În cursul anului	18
1844	3 luni (martie, aprilie, mai)	11
1845	3 luni (ianuarie, februarie, martie) 5 luni (aprilie, mai, iunie, iulie, august) 3 luni (august, septembrie, octombrie) 2 luni (noiembrie, decembrie) * Luna august se repetă în cele două liste întocmite	$23+22+11+7 = 63$
1846	2 luni (ianuarie, februarie) 7 luni (aprilie, mai, iunie, iulie, august, septembrie, octombrie) 2 luni (noiembrie, decembrie) * Luna martie lipsește din listele întocmite	$11+22+8 = 41$
1847	4 luni (ianuarie, februarie, martie, aprilie) 6 luni (mai, iunie, iulie, august, septembrie, octombrie) 2 luni (noiembrie, decembrie)	$20+33+4 = 57$
1848	3 luni (ianuarie, februarie, martie) 3 luni (aprilie, mai, iunie) 5 luni (iulie, august, septembrie, octombrie, noiembrie) * Luna decembrie lipsește din listele întocmite	$18+27+19 = 64$
1849	Lunile mai, iunie, iulie, restul anului nefiind acoperit	29
1851	5 luni (ianuarie, februarie, martie, aprilie, mai) 5 luni (iunie, iulie, august, septembrie, octombrie)	$22+24 = 46$
Noiembrie 1851-aprilie 1852	noiembrie 1851 – aprilie 1852	36
1852	Mai – decembrie	48
1860	3 luni (iulie, august, septembrie) 2 luni (octombrie, noiembrie)	$32+31 = 63$

Sursa: ANSJB, 6/1841. Pentru detalii, vezi și Anexa documentară a studiului.

Tabelul 2

Situația copiilor moșiți de moașa orașului, Sofia Panovschi, în perioada 1844–1860

Anul	Nr. copii născuți		
	Total	Vii	Morți
1844	11	7	4
1845	23	17	6
	22	14	8
	11	10	1
	7	4	3
1846	11	6	5
	22	17*	5
1847	7	3	4
	20	13	7
	33	27	6
	4	2	2
1848	18	14	4
	29	20	9
	19	15	4
1849	29	22	7
1851	23	19	4
	15	8	7
	8	5	3
1852	36	24	12
	49	39	10
1860	32	22	10
	31	14	7
Total	460	320	128

Sursa: ANSJB, 6/1841. Pentru detalii, vezi și Anexa documentară a studiului.

Deși arar, în aceste liste, Sofia Panovschi specifică dacă nașterile sunt împotriva firii, dacă a tratat femeia și pe perioada lehziei sau dacă nașterile sunt de gemeni. Informațiile adunate ajută la stabilirea incidenței mortalității în rândul nou-născuților (tabelul 2). În privința femeilor tratate, moașa orașului nu face diferență de etnie sau condiție socială, fapt trecut în fișa postului său.

* În acel an, în două dintre cazuri moașa a consultat femeia în perioada lăuziei, fapt specificat.

În Brăila, după numirea unei moașe a orașului, numărul practicantelor necalificate crește. Ele sunt considerate o concurență și, mai important, un pericol pentru sănătatea publică. Magistratul dorește normarea situației și impunerea Sofiei Panovschi drept autoritatea oficială și de căutat în domeniu, transmițând următoarele: „numărul femeilor cu numire de moașe s-au înmulțit în acest oraș fără să facă cunoscut dacă au calitățile cerute spre a întreprinde o asemenea profesie ca să nu să pricinuiască femeilor vreo vătămare precum s-au băgat de seamă până acum, mai vârtos că unele din moșesc pă supt ascuns și săvârșesc neorânduiei. O asemenea împrejurare a pus pe magistrat în poziția să creadă că nu vă îndepliniți datoriile cu scumpitate, că nu vă duceți să moșiți pe acele femei când vă vestesc, sau că le cereți plată pentru asemenea lucrare”.³⁵

Îndoiala în privința calității și eticii în slujbă transpare astfel din rânduri. Moașele neinstruite sunt un pericol și, când numărul lor crește și sunt căutate de populație, cel mai la îndemână gând al autorităților este că poate moașa orașului nu este suficient de prezentă în comunitate. În realitate, motivul este altul: ea ca singură autoritate nu face față solicitărilor și, totodată, este supusă contestărilor din partea altor moașe care-i râvnesc postul. Insuficiența personalului este o problemă constantă și de care autoritățile știu, dar nu au resurse să o rezolve încă. Deocamdată, aspectele se discută punctual. În 1854, la porunca magistratului, moașa Panovschi demarează demersurile pentru strângerea învățăcelilor și stoparea practicilor neconforme din punct de vedere medical: „Ca să poci aduce la îndeplinire cele puse asupra-mi prin porunca onorabilului mag(istrat) no. 2414 mă rog plecată ca să binevoiesc a pune la cale cele de cuviință ca să mi să trimită prin cinstita poliție toate acele femei ce întreprind profesia de moașe în acest oraș, iar până când voi cerceta pă acestea să să pue la cale a să popri cu desăvârșire Marghioala Ploieșteanca, ce și-a însușit și nume de moașa orașului, ca să nu mai fie slobodă a moși fiindcă face foarte mari neorîndueli care la vreme de trebuință sînt și gata a le arăta”³⁶. Atitudinea Sofiei Panovschi este fermă, ea semnalând și existența unei posibile „impostoare” în oraș, Marghioala Ploieșteanca, practicantă a meseriei și care-și arogă în mod nepermis titlul de moașă a orașului. Autoritățile îi sunt alături în a face „cuvénita consultație cunoscînd onor(atei) poliții că această meserie este mult favorabilă localei opști”³⁷.

În 1857, comunitatea deservită de Sofia Panoschi depune o cerere către magistratul orașului Brăila. Prin ea solicită ca moașei să i se acorde un atestat de recunoaștere a unei activități neîntrerupte încă din 1842 deoarece a răspuns la: „apelurile ce a reclamat necesitatea familiilor de deosebite clase, cu care și-au împlinit datoria misii sale fără ecsepsie sau preferire a stării soțiale către cineva mai cu seamă cînd de multe ori cerea necesitatea tot în acel timp a fi angajată la

³⁵ Arhivele Naționale. Serviciul Județean Brăila (în continuare ANSJB), *Primăria Municipiului Brăila*, 6/1841, f. 78.

³⁶ *Ibidem*, f. 81.

³⁷ *Ibidem*, f. 81v.

mai multe locuri ce reclama ușurința soațelor de familie însărcinate; și care a întâmpinat totdeauna asemenea pășuri cu norocire, și fără a se cauza vreun pericol”³⁸. Ce ar fi putut declanșa un astfel de demers colectiv? Perspectiva de a rămâne fără o moașă specializată, familiară comunității și o femeie deja încercată de-a lungul anilor. Comunitatea este reticentă la o posibilă schimbare, la un înlocuitor care nu le cunoaște neajunsurile, problemele și fața de care va trebui să ia de la început procesul comunicării și al construirii unei relații. Am arătat cu alt prilej că salariul de 100 lei primit lunar de moașele din Țara Românească era privit de ele ca insuficient și că, deși exista un salariu de merit, acesta nu era acordat constant din pricina bugetului redus al instituțiilor³⁹. Pentru Brăila, se subliniază traiul scump și greutatea de a deservi o comunitate numeroasă – în fond, orașul era printre cele mai populate ale țării, iar rolul de port al Dunării adăuga o dimensiunea unei mobilități umane continue. Comunitatea arată în cererea sa către magistrat tocmai o parte din aceste probleme cu care se confrunta moașa orașului lor: „Subscriși(i) locuitori (ai) acestui oraș, plin de mulțumire pentru serviciurile d(umnea)ei pe de o parte cu aceasta îi arată din parte-le a lor recunoștință și pe de alta cu onoare supuind onor(atei) municipalități mărturisirile noastre pentru activitatea cu religiozitate a d(umneaei) în îndatorirea sus arată, se găsesc siliți din neapărată necesitate ca spre a nu se da prilej de disgrație pentru continuarea d(umnea)ei în acest serviciu, descurajată că nu poate a-și preîntâmpina necesitățile ecsistenței, din cauză că în acest oraș mai mult decât în alte părți, ale Principatului sunt scumpe toate cele de primă necesitate, iar apontamentul cu care să plătește din fondurile municipale lăsînd a zice că nu poate corespunde cu această obositoare ocupație, dar ce este mai mult că va fi peste puțină a-și ține ecsistența din care pricină poate precum s-au zis s-o silească necesitatea a se retrage de a mai ecsersa profesia aceasta”⁴⁰.

Documentul semnat de 32 „deputați și orășeni” are efect întrucât vine într-un context favorabil. În 1858, la nivel de principat se hotărăște sprijinirea materială a tuturor moașelor de oraș. Astfel, pe lângă salariu, Sofia Panovschi primește 50 de lei din fondurile casei municipale⁴¹. Totodată, autoritățile locale decid să facă știută în oraș activitatea ei: „D(umnea)ei moașa la cazu(ri) de necesitate, pentru care sfîrșit este și rînduită și primește leafă. Și a o ruga să binevoiască a ordona onor(ata) poliție ca după ce se va da o întinsă publicitate în mai multe rînduri în tot coprinsul orașului, apoi să le lipească în trei părți ale orașului, în răspîntiile cele mai potrivite ca să cunoască fiecare din acele sărmane familii locul unde poate găsi pe d(umnea)ei moașa și îndatorirea ce are de a alerga fără preget îndată oriunde va fi chemată de dănsle”⁴².

³⁸ *Ibidem*, f. 96.

³⁹ Nicoleta Roman, „Deznădăjduită muiere n'au fost ca mine” și urm., p. 198.

⁴⁰ ANSJB, *Primăria Municipiului Brăila*, 6/1841, f. 96.

⁴¹ *Ibidem*, f. 98–100.

⁴² *Ibidem*, f. 100v.

Publicitatea era necesară, în special în momente de schimbare, iar textul anunțat populației prin afișe era următorul:

„Publicație

Guvernul au avut părintească îngrijire și au rînduit pe la fiecare oraș cîte o moașă cu plată de leafă din fondurile municipalităților pentru datoria ușurinței sărmanelor familii la cazuri de naștere ce sînt lipsite de mijloacele întîmpinării unor asemenea necesități. Și pe lîngă leafa ce s-au primit pînă acum li s-au mai încuviințat și oarecare adaos.

Cu asemenea dar îndatorire fiind rînduită și într-acest oraș d(umnea)ei Sofia Panovschi ce șade pe strada Municipalității, vopseaua roșie, la n. (...).⁴³ Printr-aceasta municipalitatea încunoștiințează tuturor familiilor sărmane ce sînt lipsite de mijloace ca la cazuri de asemenea necesitate să alerge la d(umnea)ei, zisa moașă, și a o chema spre a le da ajutorul cuviincios care este îndatorată ca îndată să meargă fără preget oriunde va fi chemată de asemenea familii. Iar acele familii ce vor dobîndi refuzu(l) din partea dumneai moașă să să arate la municipalitate spre cele de cuviință”⁴⁴.

Afișele indică astfel publicul căruia se adresează moașă: familii sărmane, fără posibilitatea de a plăti un doctor. Moașa orașului realizează deci și o activitate de semiasistare socială. Ea nu trebuie să solicite plată sau alte foloase de la pacienți, avînd remunerație de la stat. Treptat, va crește și numărul moașelor oficiale, în 1859 Sofia Panovschi nemaifiind singura cu această calitate. Din nota medicului primar al județului și orașului Brăila din 22 august același an aflăm că doamna Panovschi devine moașă culorii roșii, în timp ce Elena Gheorgheasca cea a culorii galbene. Salariul ajunge la două sute de lei pe lună⁴⁵. În iunie 1864 exista deja o a doua moașă a orașului, inițiativă încercată încă de mai devreme.

Concluzii

Studiul de caz asupra Brăilei demonstrează modernizarea întreprinsă în domeniul medical în perioada regulamentară cu referire la meseria de moașă de stat. Rețeaua medicală urbană, rolurile fiecărui personaj din ea se ramifică și se dezvoltă treptat, iar finalul de veac al XIX-lea aduce doar o mai mare vizibilitate.

O primă concluzie ar fi că perioadei regulamentare îi datorăm profesionalizarea moașei, integrarea și recunoașterea ei ca agent medical într-un sistem de stat. Statul este cel care își recunoaște sieși limitele și pornește un proces de recuperare și formare de specialiști în medicină și asistență socială. Migrația din afara și în interiorul principatului joacă un rol important în acest proces. Se fondează un centru de pregătire specială (Spitalul de Nașteri/Maternitatea), iar în lipsa resurselor financiare, moașele calificate, ce primesc aici diplomă, merg în

⁴³ Necompletat.

⁴⁴ *Ibidem*, f. 100v–101.

⁴⁵ *Ibidem*, f. 128–128v, cu referire la noua moașă numită.

teritoriu pentru a le instrui pe celelalte. Moașa orașului, existentă în fiecare reședință de județ, este un reper de practică pentru moașele din jur și înglobează aspirațiile tuturor celorlalte. Datorită unui salariu stabil de la stat, chiar dacă mic, și posibilității de a câștiga în plus, prin consultații particulare în rândul elitei, se putea ocupa și de cei săraci. Moașa orașului este acum un colaborator al medicului, un suplinitor acolo unde el nu poate ajunge și mai ales în cazuri simple.

O a doua concluzie se referă la informalitatea transmiterii cunoștințelor către populație. Cazul Brăila (dar și altele din epocă) relevă faptul că statul își creează și recurge la pârghii de acțiune în teritoriu chiar dacă nu are resursele financiare necesare. Școala de la București (Spitalul de Nașteri/Maternitatea) pregătește femeile în dubla lor calitate de moașă și instructor. În Țara Românească nu există buget pentru o maternitate în fiecare județ, dar patronajul lui Mihalache Ghica determină o soluție conjuncturală ingenioasă: moașele cu diplomă de la București le instruiesc, atunci când sunt numite ca moașe de oraș în reședințe de județ, pe cele locale. Nu le învață din cărți și tratate, ci în mod practic și transmițând mai departe ceea ce ele au dobândit de la cei mai buni medici ai momentului din principat.

O a treia concluzie se desprinde oarecum inerent: meseria de moașă a statului presupune o adaptabilitate a femeii la condițiile din teritoriu, dar mai ales o legătură strânsă cu administrația locală, de care depinde. Documentele relevă gradul de aplicare al măsurilor, insistența îndeplinirii obligațiilor contractuale de către moașă. Este o ilustrare elocventă că acțiunile întreprinse în perioada regulamentară în domeniul sanitar și administrativ depășesc discursul oficial și se îndreaptă spre o realitate modelată potrivit posibilităților momentului.

Anexa documentară

În această anexă sunt valorificate documente cuprinse în fondul *Primăria Municipiului Brăila*, dosar 6/1841, deținut de Arhivele Naționale. Serviciul Județean Brăila

1

Moașa orașului Brăila, Despina Enghiurloaica, solicită magistratului aceluiași oraș permisiunea de a aduna moașele necalificate din localitate pentru a le învăța meșteșugul moșirii, conform însărcinării date de marele ban Mihail Ghica

Priimit la întâi, mart(ie) 1841

No. 96

Cinstitului Magistrat (al) orașului Brăila
Moașa orașului,

Potrivit că însărcinarea ce au binevoit să pue d(omnul) marele ban Mihalache Ghica orînduindu-mă ca să fiu moașe într-acest oraș după care eu sînt datoare să dau și un curs de

meșteșugul moșirii spre folosul oraşului. De aceia dau în cunoștința cinstului magistrat ca să binevoiască a da o poruncă ca să strângă toate moașele ce să vor afla într-acest oraș atât cele ce sînt dintr-acest prințipat cît și acele ce să vor cunoaște venite din părțile austriacești ca să le dau cuviincioasa povățuire acelor ce să vor cunoaște destoinice a întrebuința acest meșteșug, ca din înpotriva a nu să să (sic) întîmpla pã viitorime vreo întîmplare pătimașelor din pricina unelor ce să fac moașe de sineși, fără de nici un fel de știință și prin urmare așteaptă cinstit răspuns de punerea la cale.

Plecată,
Despina Enghiurloaica

(Rezoluție): Să se scrie c(institei) Poliții ca prin vătășei(i) oraşului să îndrepteze la dînsa pentru sfîrșitul mai sus pomenit.

C. (H)epites 1841, mart.7

ANSJB, *Primăria Municipiului Brăila*, 6/1841, f. 5, original.

2

Orînduirea de către șeful Departamentului din Lăuntru, Mihail Ghica, a Sofiei Panovschi drept moașă a oraşului Brăila în locul Despinei Enghiurloaica, decedată

Priimit la 30 ghenar(ie) 1842

Departamentul Din Lăuntru
Magistr(atului) oraşului Brăilii

În urma raportului acelui magistrat cu no 352 atingător de încetarea din viață a moașii Despinei ce au fost orînduită la acel oraș, Departamentul avînd de aproape îngrijire pentru preurmarea a orice primejdii s-ar putea întâmpla fâmeilor însărcinate din pricina lipsii unei asemenea moașe cu știință de meșteșugul moșitului, printr-aceasta orînduește pentru capitala acelui oraș și în locul mai sus pomenitei pe moașa Sofia ce să înfățișază cu aceasta; și totdeodată să fie acelui magistrat ca arătîndu-se numita acolea pã de o parte să și urmeze însărcinarea pusă asupra-i cu toată buna orînduială, iar pã de alta i să va răspunde din veniturile magistraturii și leafa orînduită de cîte lei una sută pã lună socotindu-se din zioa ce va intra supt această îndatorire.

Șeful Departamentului, Mih(ail) Ghica

(Rezoluție) Să să rînduiască leafa pomenitei moașe de la 28 ghenar(ie) (1)842 și înainte, adică din zioa ce s-a arătat la Magistrat și totdeodată să i să dea și instrucțiunile însărcinări(i) sale.

I. Minovici.
(semnătură indescifrabilă).
Am văzut-o.

No. 160
Anul 1842, ghenar(ie) 10.
Or(așul) Brăila

ANSJB, *Primăria Municipiului Brăila*, 6/1841, f. 9, original.

3

Despăgubirea Sofiei Panovschi pentru cheltuiala transportului de la București la Brăila în vederea numirii sale ca moașă a orașului Brăila

Priimit la 3 mart(ie) (1)842
No. 87

Cîrmuirea jud(ețului) Brăila
Magistratului acestui oraș,

Pe cînd să afla aici d(umnea)lui șeful Departamentului Dinlăuntru s-au înfățișat Domniei sale jalbă de către Sofia orînduită moașă la acest oraș, cerînd despăgubirea cheltueli(i) drumului a venirea sa aici de la București. Domnul marele ban binevoind au poruncit ca să se îndeșteze jăluitoarea slobozindu-i un progon⁴⁶ drept șase cai din banii ce cinst(itul) magistrat are în dispoziția sa. De aceea cîrmuirea prin aceasta cu cinste dă în cunoștința cînst(italui) magistrat spre a îndeplini cele aici ecspuse.

Vremelnic cîrmuitor, polcovnic Iacov (?)
(Rezoluție) Să să sloboază progonu(l) pă șasă cai
I. Minovici
Am văzut-o

Anul 1842
Martie 1,
N 634
Or(așul) Brăila

ANSJB, *Primăria Municipiului Brăila*, 6/1841, f. 11.

4

Lista femeilor ajutate de moașa orașului Brăila în anul 1843

Priimate la 2 ghenarie (1)844
No. 1

Cînst(italui) orășenescu(l) Magistrat
Moașa orașului

Plecat să înaintează cînst(itului) magistrat listă de toate femeile sîrmene moșite de supt iscălită în cursul anului 1843.
Sofia moașa

Anul 1843
Luna dechemv(rie) 31
Or(așul) Brăila

⁴⁶ Progon = taxă pentru transportul cu căruța de poștă.

Listă de femeile sîrmene moşite în cursul anului 1843

<i>No. lor</i>	<i>Numele şi pronumele</i>
1	Tudora a Pîrvului sîrbu
2	Mariia plăpumăreasa
3	Maria văduva
4	nevasta lui Dinu aprodu
5	Maria văduva din oraş(ul) Galaţilor
6	O fâmee publică
7	Anica compoaica (lectură probabilă)
8	Safta văduva
9	Maria lui Argint
10	Rafca ovreica
11	Rahela ovreica
12	Beia oivreica
13	Rafca ovreica
14	Ioana ţaranca
15	Ținea ovreica
16	O slujnică a unei dame publice
17	Ioana Milităroaica
18	Rada văduva Milităroaica

Sofia moaşa

ANSJB, *Primăria Municipiului Brăila*, 6/1841, f. 15–16, original.

5

Lista femeilor ajutate de moaşa oraşului Brăila în lunile martie, aprilie şi mai 1844

Primit la 30 mai 1844

No. 371

Cînstitului Magistrat (al) oraşului Brăila
Moaşa oraşului

Cu cînst alătur pã lîngã aceasta cînst(itului) magistrat listã de femeile sîrmene moşite pã trecutele
luni martie, aprilie şi maiu.

Sofia moaşa

(Rezoluţie) Sã pune la delã
D. Diamandi

1844, maiu 26

Listă de toate femeile sîrmene moșite pã luna martie, aprilie și maiu

(No. curent)	(Numele pacientei)	(Pentru ce afecțiune a consultat-o)
1	Anastasia cavațoaica	Au nãscut fatã și o crește
2	Marghioala vãduva	Idem
3	Lucsandra	Au nãscut un bãiat de șapte luni și au și murit
4	Stana lui Hristea grecu	Asemenea și îl crește
5	Ancuța femeia	Au nãscut o fatã de șapte luni moartã
6	Dospica vãduva	Au nãscut un bãiat și îl crește
7	Toma ovreica	Au nãscut fatã moartã
8	Marita fãmeia	Au nãscut bãiat și îl crește
9	Țiva ovreica	Au nãscut un bãiat de șase luni mort
10	Maria moldoveanca	Asemenea, de șapte luni și îl crește
11	Rada vãduva	Au nãscut fatã ș-o crește

Sofia moașa

ANSJB, *Primăria Municipiului Brăila*, 6/1841, f. 17–18, original.

6

Lista femeilor ajutate de moașa orașului Brăila în lunile ianuarie, februarie și martie 1845

Priimit la leat 1845

No. 215

Cinst(itul) Magistrat a orașului Brăila
Moașa orașului

Dupã datorie cu cinste sã înnainteazã cinst(itului) magistrat listã de toate sîrmenele femeii moșite de la 1iu ghenarie anul curgãtor și pînã astãzi.

Sofia moașa

Sã va urma cu plata dupã poruncã.

Su. 1iu

Anul 1845

Luna martie 30

Or(așul) Brăila

Listă de toate femeile sîrmene moșite pã anul curgãtor de la 1iu ghenar(ie) pînã acum

No. lor	Numele și pronumele	Ce au nãscut	Bãgare de seamã
1	Marghioala femeia	bãiat	Trã(i)ește
2	Mariia sin Hristea grecu	idem	Facere cu pericol, dar trã(i)ește
3	Anastasiia fata	idem	Nãscut mort
4	Elenca soția lui Ioniță	fatã	Idem
5	Tudora femeia	idem	Trã(i)ește
6	Ioana cumnata căprarului Grozo	bãiat	Facere cu pericol, dar trã(i)ește

No. lor	Numele și prenumele	Ce au născut	Băgare de seamă
7	Elenca moldovianca	fată	Idem, idem
8	Mariia Ploieștianca	idem	Tră(i)ește
9	Elenca Corlătiasca	idem	idem
10	Antoniia dama	băiat	Născut mort din pricina bătăii poliției
11	Mariia plugăriasa	idem	Tră(i)ește
12	Ivanca sîrba	idem	Au murit după botez
13	Catinca berăriasa	fată	Facere cu pericol, dar tră(i)ește
14	Elena ovreica	idem	Tră(i)ește
15	Atăla ovreica	băiat	Idem
16	Freda ceașog ovreica	fată	Idem
17	Maia ovreica	băiat	Idem
18	Toba ovreica	idem	Născut mort
19	Rifca ovreica	idem	Idem
20	Ita ovreica	idem	Idem
21	Brăhădana ovreica	idem	Tră(i)ește
22	Bluba ovreica	idem	Idem
23	Tabăla ovreica	fată	Idem

Sofia moaşa.

ANSJB, *Primăria Municipiului Brăila*, 6/1841, f. 19–20, original.

7

Lista femeilor ajutate de moaşa oraşului Brăila în perioada ianuarie – august 1845

Priimit la 1iu sept(em)vr(ie) 1845

No. 663

Cinstitului Magistrat local
Moaşa oraşului

După datorie cu cinste să înainteză cinstitul(ui) Magistrat listă de toate sărmanile femei moșite de la 1iu aprilie și până astăzi.

Sofia moaşa

No. 2

Anul 1845

Avgust în 31

Or(așul) Brăila

Listă de toate femeile sermane moșite pă anul curgător de la 1iu aprilie și până astăzi

No. lor	Numele și prenumele	Ce au născut	Băgare de seamă
1	Marica rusca a născut	băiat	Tră(i)ește
2	Marica plugăreasa (a) născut	Lăpădat	
3	Ilinca vădana (a) născut	băiat	Mort
4	Deltrea văduva (a) născut	fată	Tră(i)ește
5	Ioana văduva (a) născut	băeat	Tră(i)ește

<i>No. lor</i>	<i>Numele și pronumele</i>	<i>Ce au născut</i>	<i>Băgare de seamă</i>
6	Ilinca fata (a) născut	fată	Moartă
7	Stana plugăreasa (a) născut	băeat	Tră(i)ește
8	Ana a născut	Doi copii gemini	Tră(i)ește
9	Stavrina sîrba (a) născut	băeat	Tră(i)ește
10	Ilinca fernorăreasa	fată	Tră(i)ește
11	Glina ovreica	fată	Tră(i)ește
12	Refca ovreica (a) născut	fată	Moartă
13	Anica Gălățeanca	fată	Moartă
14	Catinca dama	Lepădat	
15	Catia nemțoaica	băeat	Tră(i)ește
16	Anica văduva (a) născut	fată	Tră(i)ește
17	Preza nemțoaica	fată	Moartă
18	Catinca văduva	băeat	E mort
19	Bela ovreica (a) născut	băeat	Tră(i)ește
20	Dragomira rumînca	băea(t)	Tră(i)ește
21	Catinca Gălățeanca	fată	Tră(i)ește
22	Maria fata (a) născut	fată	Tră(i)ește

Sofia moașa

ANSJB, *Primăria Municipiului Brăila*, 6/1841, f. 21–22, original.

8

Lista femeilor ajutate de moașa orașului Brăila în perioada august – octombrie 1845

Priimit la 4 noemvr(ie) 1845

No. 811

Cinstitului Magistrat locului
Moașa orașului,

După datorie cu cinste se înaintează cinstitului magistrat listă de toate sermanile femei moșite de la 1 avgust și pînă acuși.

Sofia moașa

La delă, Ralet

No. 2

Anul 1845

Octomvrie în 31

Brăila

Listă

De toate femeile sărmane moșit(e) pă anul curgător de la 1 și până astăzi

<i>No. lor</i>	<i>Numele și pronumele</i>	<i>Ce a născut</i>	<i>Băgare de seamă</i>
1	Catinca, sin Enache	băeat	Trăește
2	Mariea, văduva	băeat	Trăește
3	Rozca nemțoaica	băeat	Trăește

<i>No. lor</i>	<i>Numele şi pronumele</i>	<i>Ce a născut</i>	<i>Băgare de seamă</i>
4	Anica, unguroaica	băeat	Trăeşte
5	Catinca, dascăliţa	băeat	Trăeşte
6	Ilinca rumînca	fată	Moartă
7	Anica nemţoaica	fată	Trăeşte
8	Joita sîrba	fată	Trăeşte
9	Mândica văduva	băeat	Trăeşte
10	Ilinca sîrba	fată	Trăeşte
11	Şeinea ovreica	fată	Trăeşte

Sofia moaşa

ANSJB, *Primăria Municipiului Brăila*, 6/1841, f. 23–24, original.

9

Lista femeilor ajutate de moaşa oraşului Brăila în perioada septembrie – decembrie 1845

Priimită ghenar(ie) 11, no. 17

Cinstitului Magistrat (al) locului
Moaşa oraşului,

După datorie cu cinste să înainteză cinstitului magistrat listă de toate sermaneile femei
moşite de la întâiu noemvr(ie) şi pînă astăzi.

Sofia moaşa

La delă, Ralet

No. 3

Anul 1845

Dechemvrie, în 31

Brăila

Listă de toate femeile sermane moşite pînă anul 1845

<i>Numărul</i>	<i>Numele şi pronumele</i>	<i>Ce au născut</i>	<i>Băgare de seamă</i>
1	Mariea moldoveanca	lepădat	
2	Ioana rămînca	băeat	mort
3	Anica unguroaica	Băeat	Trăeşte
4	Niţa rumînca	Băeat	Mort
5	Zamfira văduva	Băeat	Trăeşte
6	Mariea rumînca	Fată	Trăeşte
7	Ileana sîrba	Băeat	Trăeşte

Sofia moaşa

ANSJB, *Primăria Municipiului Brăila*, 6/1841, f. 28–29, original.

10

Lista femeilor ajutate de moașa orașului Brăila în perioada ianuarie – februarie 1846

No. 159

priimit la 1iu mart(ie) 1846

Cinst(itului) Magistrat Or(așului) Brăila,
Moașa orașului

După datorie, cu cinste alătur pă lîngă această listă de sîrmanele femei moșite în cursul trecutelor doo luni ghenarii și februarie.

Sofia moașa
(Rezoluție) la delă.

No. 1iu
1846, martie 1iu
Întoarce

Listă

De toate femeile sîrmane moșite pă anul curgător 1846 pă trecutele doo luni ghenarie și februarie

<i>No. lor</i>	<i>Numele și pronumele</i>	<i>Ce au născut</i>	<i>Băgare de seamă</i>
1	Dobrița văduva	Băeat	Trăește
2	Maria văduva	Fată	Moartă
3	Elenca Angheloaica	băeat	Idem
4	Anica Ionusca	idem	Trăește
5	Iulia nemțoaica	fată	Idem
6	Ita ovreica	băeat	Idem
7	Brăhidina	idem	Au murit
8	Anica unguroaica	-	Au lepădat
9	Elisaveta fata	băeat	Mort
10	Marghioala rumînca	Idem	Trăește
11	Nastasia	fată	Idem

Peste tot unsprezece
Sofia moașa

ANSJB, *Primăria Municipiului Brăila*, 6/1841, f. 30–30v.

11

Jalba Sofiei Panovschi, moașa orașului Brăila, adresată magistratului aceuiași oraș prin care solicită a-i fi eliberată leafa datorată pentru lunile mai – august 1846

No. 322

priimit la 24, 1846

Cinstitutului Magistrat Orașului Brăila,
Plecată jalbă,

Cunoscut este cinstitului magistrat vremea de peste ani trecuți de cînd mă aflu slujind orașului în calitate de moașă, cu leafa hotărîtă de una sută lei pe lună. Cu această leafă au trebuit și trebuie să îngrijească de hrana, creșterea și învățătura precum și înbrăcăminte a doi copii ce am, după grelele

cheltueli ale acestui oraş cunoscute îndeobşte, chiria caselor au făcut o covârşire, mai văzut nevoită a-mi cumpăra o casă ca să scap de chirie şi a rămînea fetei, încă vreme la trebuinţă.

Aşadar cu adîncă supunere aduc rugăciune cînstîtului magistrat ca părintelui oraşului, sprijinitor al sîrmanilor şi văduvilor să binevoiască a-mi slobozi înainte acum cuvenita leafă pe şase luni, pe lunile viitoare maiu, iunie, iulie, avgust, septemvrie şi octomvrie. Cu care sumă pociu întîmpina această prea neapărată trebuinţă şi prin slujbă-mi voi rămînea plătită la 1iu noemvrie viitor.

Nădăjduesc că cînst(itul) sfat orăşenesc va binevoi a să milostivi să-mi facă acest bine pentru care mă rog ca să nu fiu silită a alerga la ajutorinţe streine decît numai o dată pentru totdeauna din vremea a 4 ani la chiar cînstitul magistrat, părintelui oraşului, căruia slujesc şi căruia mă afluş supuşă.

Plecată,

1846, avgust 24. Sofia moaşa oraşului Brăila

(Rezoluţie) D(omnul) casier cunoscînd că să pentru mijloci până la arătatul soroc ceruţi(i) bani(i) din casa să i se dea din coprirea ce să vede.

ANSJB, *Primăria Municipiului Brăila*, 6/1841, f. 32.

12

Lista femeilor ajutate de moaşa oraşului Brăila în perioada ianuarie – noiembrie 1846

Cînstîtului Magistrat (al) Or(aşului) Brăila,

Moaşa oraşului

După datorie cu supunere se alătură listă de femeile sîrmane moşite de la 1iu apr(ilie) şi pînă astăzi.

Sofia moaşa

(Rezoluţie) Să va urma cu însemnata din dos listă precum pînă acum.

Anul 1846

Noemvr(ie) 21 zile, no. 2

Listă de toate femeile sîrmane moşite pe anul curgător 1846, de la 1iu aprilie şi pînă astăzi 9vr(ie) 21

No.	Numele şi pronumele	Ce au născut	Băgare de seamă
1	Anica văduva	Băiat	Mort
2	Bălaşa	Fată	Trăeşte
3	Elenca văduva	Idem	Idem
4	Anica Nicolae croitor	Băiat	Mort
5	Elenca	Idem	Trăeşte
6	Petra sîrba	Idem	Idem
7	Maria văduva	Fată	Idem
8	Maria Ion	Idem	Idem
9	Gherghina	Idem	Moartă
10	Marghioala	Băiat	Trăieşte
11	Ilinca	...	Căutată la boala lehuziei
12	Maria	...	Asemenea
13	Sultana văduva	Băiat	Trăeşte
14	Bela evreica	Idem	Mort
15	Genami italianca	Fată	Trăeşte, căutată la toată boala, în casa mea
16	Iulia nemţoaica	Băiat	Trăeşte

No.	Numele și prenumele	Ce au născut	Băgare de seamă
17	Cati fierăreasa	Fată	Idem
18	Păuna țiitoarea	Idem	Idem
19	Marghioala țiitoarea	Băiat	În 7 luni, trăește
20	Stana văduva	Idem	Trăește
21	Joița țiitoarea	Idem	Mort
22	Lucsandra văduva	fată	Trăește

Sofia moașa

ANSJB, *Primăria Municipiului Brăila*, 6/1841, f. 34–34v., original.

13

Lista femeilor ajutate de moașa orașului Brăila în perioada noiembrie – decembrie 1846

No. 351

prii(mit) la 7 mai

Cinst(itutului) Magistrat al or(așului) Brăila,
Moașa orașului

Pă lângă aceasta plecată alături cinst(itului) magistrat listă de femeile sîrmene moșite de la 22 noiembrie și pînă la sfârșitul lui dech(embrie) anul pasat.

Sofia moașa

(Rezoluție) Să va urma cu lista după punerea la cale.

No. 1

Anul 1847

Luna avg(ust) 17

Listă

De toate femeile sîrmene moșite de la 22 noiembrie pînă la sfârșitul lui dechemvrie anul trecut

No.	Numele și prenumele	Ce au născut	Băgare de seamă
1	Maria femea	Băiat	Și trăește
2	Elena	Fată	Moartă
3	Teodora	Idem	Trăește
4	Maria	Idem	Idem
5	Anghelina	Idem	Idem
6	Ioana	Băiat	Mort
7	Ivancea	Idem	Idem
8	Neacșa	fată	Idem

ANSJB, *Primăria Municipiului Brăila*, 6/1841, f. 35–36, original.

14

Lista femeilor ajutate de moaşa oraşului Brăila în perioada ianuarie – aprilie 1847

No. 352

Prie(mit) la 7 mart(ie)

Cinstitului Magistrat or(aşul) Brăila
Moaşa oraşului,

Închipuind listă de femeile sărmene moşite de la 1 iu ghenarie şi până astăzi, cu supunere o alătur pă lângă aceasta.

Sofia moaşa

(Rezoluţie) cu urmata listă, după punerea la cale

No. 2

1847, apr(ilie) 30.

Listă

De femeile sîrmene moşite de la 1 iu ianuarie şi pînă astăzi
1847, apr(ilie) 16

No.	Numele şi pronumele	Ce au născut	Băgare de seamă
1	Anica	Fată	Trăeşte
2	Stana	Băeat	Idem
3	Maria	Fată	Moartă
4	Elenca	Idem	Trăeşte
5	Bălaşa	Idem	Idem
6	Ancuţa	Idem	Idem
7	Siţa	Idem	Idem
8	Arghira	Băeat	Idem
9	Stana	Fată	Moartă
10	Atăla ovreica	Băeat	Trăeşte
11	Mera idem	Fată	Idem
12	Zmaranda	Băiat	Idem
13	Ilinca	Idem	Idem
14	Manda	Fată	Moartă
15	Sultana	Băiat	Mort
16	Maria	Idem	Idem
17	Bela	Fată	Idem
18	Maria	Idem	Idem
19	Catinca	Băiat	Trăeşte
20	Marinca	fată	Idem

ANSJB, *Primăria Municipiului Brăila*, 6/1841, f. 37–38, original.

15

Lista femeilor ajutate de moașa orașului Brăila în perioada mai – noiembrie 1847

No. 1087

Priimit noemvrie 14, (1)847

Cinstitului Magistrat (al) orașului Brăila,
Moașa acestui oraș

Cu supunere alătur pe lângă aceasta listă de femeile sîrmene moșite de la 1 iu maiu și pînă astăzi spre urmarea celor de cuviință.

Sofia moașa
(rezoluție): cu urmata listă
După punerea la cale

No. 5
1847, noemvrie 10

Listă de femeile sîrmene moșite de la 1 maiu și pînă astăzi

<i>No.</i>	<i>Numele și pronumele</i>	<i>Ce au născut</i>	<i>Băgare de seamă</i>
1	Tudora	Băiat	Trăește
2	Ileana	Fată	Idem
3	Aneta	Idem	Idem
4	Neacșa	băiat	Mort
5	Ivana sîrba	Idem	Idem
6	Maria Ion căruțaș	Idem	Trăește
7	Stana Tudor căruțaș	Idem	Idem
8	Penca Ivan sîrbu	Băiat	Mort
9	Bălașa văduva	Idem	Trăește
10	Ilinca Tudor	fată	Idem
11	Joița	băiat	Idem
12	Sultana sin Ștefan	Idem	Idem
13	Maria	Fată	Idem
14	Nița Costandin căruțaș	Băiat	Înpotriva naturii și trăește
15	Marinea	fată	Trăește
16	Anica văduva	Băiat	Idem
17	Zamfira	Idem	Idem
18	Ioana sin Vlad	Idem	Idem
19	Vasilca	Idem	Înpotriva naturii, mort
20	Mița Ioan	Fată	Înpotriva naturii, trăește
21	Ilinca văduva	Idem	Trăește
22	Sofia fata	Idem	Idem
23	Marița Ilie	Băiat	Idem
24	Safta Stoicu	Fată	Idem
25	Toba evreica	Băiat	Idem
26	Ricșa evreica	Fată	Idem
27	Iulia nemțoaica	Băiat	Idem
28	Veroni nemțoaica	Idem	Idem

No.	Numele și prenumele	Ce au născut	Băgare de seamă
29	Tona evreica	Idem	Idem
30	Lita evreica	Idem	Idem
31	Uta sin Ștefan	Fată	Moartă
32	Catrina Ion	Băiat	Trăește
33	Vasilca	Idem	Mort

ANSJB, *Primăria Municipiului Brăila*, 6/1841, f. 39–39v., original.

16

Lista femeilor ajutate de moaşa oraşului Brăila în perioada noiembrie – decembrie 1847

No. 16

Prin ianuarie 11, (1)848

Cinstitului Magistrat (al) or(ăşului) Brăila
Moaşa acestui oraş,

De la 10 noemvrie şi pînă astăzi dechemvrie 31 cu supunere alătur aici cinstitului magistrat listă de femeile sîrmene după datorie spre ştiinţă şi urmarea celor de cuviinţă.

Sofia moaşa
(Rezoluţie) : să va înainta după orînduială, la delă

No. 6

1847, dechemvrie 31

Listă

De toate femeile sîrmene moşite de la zece noemvrie şi pînă astăzi, decemvrie 31.

No.	Numele și prenumele	Ce au născut	Băgare de seamă
1	Ivanca sîrba	Băiat	Născut mort
2	Neacşa Tudor căruţaşul		Lepădătură grea
3	Rada văduva	Băiat	Trăește
4	Ilinca fata	fată	Trăește

ANSJB, *Primăria Municipiului Brăila*, 6/1841, f. 40–40v., original.

17

Lista femeilor ajutate de moaşa oraşului Brăila în perioada ianuarie – martie 1848

No. 351

Mai 3, (1)848

Cinstitu(lui) Magistrat (al) oraşului Brăila
Moaşa oraşului,

Cu supunere alătură pe lîngă această listă de femeile sîrmene moşite de la 1 ghenarie şi pînă la sfîrşitul (lui) martie

Sofia moaşa
(Rezoluţie): la delă

No. 7

1848, martie 4

Listă

De femeile sărmene moșite de la 1 ghenarie și pînă în martie

(No.)	Numele și pronumele	Ce au născut	Băgări de seamă
1	Tudora	Băeat	Trăește
2	Marghioala	Băeat	Trăește
3	Anica	Fată	Trăește
4	Macelea sîrba	băeat	Mort
5	Elenca văduva	Fată	Moartă
6	Dumitra văduva	Băeat	Trăește
7	Vasilicuța văduva	Fată	Trăește
8	Catinca sin Ion	Băeat	Trăește
9	Ilinca sîrba	Fată	Moartă
10	Arghira fata	Băeat	Mort, facere împotriva firii
11	Ioana văduva	Băeat	Trăește
12	Tabara (lectură probabilă) ovreica	Băeat	Trăește
13	Sfanadina (lectură probabilă) ovreica	Băeat	Trăește
14	Atala ovreica	Băeat	Trăește
15	Elenca țiganka	Băeat	Trăește
16	Marita fata	Băeat	Trăește
17	Veronca unguroaica	Băeat	Trăește
18	Rifca ovreica	Băeat	Trăește

ANSJB, *Primăria Municipiului Brăila*, 6/1841, f. 41–42, original.

18

Lista femeilor ajutate de moașa orașului Brăila în perioada aprilie – iunie 1848

No. 568

Priimită iulie 14, (1)848

Dreptate, Frăție
Onorabilului Magistrat (al) or(ășului) Brăila

Cu onoare alătur listă de sărmenele femei moșite pă trecutele trei luni aprilie, mai și iunie.

Salutare și frăție

Moașa orașului Brăila, Sofia

Anul 1848

Luna iulie 14

(No.)	(Numele și prenumele)	(Pentru ce a fost chemată)	(Ce a născut)	(Situația)
1	Mariea moldoveanca	Facere în oleră	Născut băeat	Mort
2	Bălașa sîrba	Facere în oleră	Născut fată	Moartă
3	Costanda sin Ion căruțașu	(Facere în oleră)	Născut băeat	Trăește
4	Arghira fata	(Facere în oleră)	Născut băeat	Trăește
5	Teodora sîrba	Facere în oleră	Născut fată	Moartă

(No.)	(Numele şi prenumele)	(Pentru ce a fost chemată)	(Ce a născut)	(Situația)
6	Calina sîrba	Facere în oleră	Născut băeat	Trăește
7	Cartiınca sîrba	Facere în oleră	Născut 2 gemini	Un(ul) trăește și unu(l) mort
8	Elenca rumîncea	Facere în oleră	Născut băeat	Mort
9	Marica sin Tudor căruțașu	Facere în oleră	Născut băeat	Trăește
10	Anica moldoveanca	(Facere în oleră)	Născut băeat	Trăește
11	Ioana sin Costandin căruțașu	Facere împotriva firi(i)	Născut 2 gemini	Morți
12	Ioana sin Sotoica (sic) cîrciumaru	(Facere în oleră)	Născut băeat	Trăește
13	Marincea greaca	Facere în oleră	Născut băeat	Trăește
14	Stoica sîrba	(Facere în oleră)	Născut fată	Trăește
15	Anica fata	(Facere în oleră)	Născut fată	Trăește
16	Perla ovreica	(Facere în oleră)	Născut fată	Trăește
17	Tabela ovreica	(Facere în oleră)	Născut fată	Trăește
18	Rifca ovreica	(Facere în oleră)	Născut băeat	Trăește
19	Lancea sîrba	(Facere în oleră)	Născut băeat	Trăește
20	Ioana fata	(Facere în oleră)	Născut băeat	Trăește
21	Ilanca sîrba	Facere împotriva firi(i)	Născut băeat	Trăește
22	Sulea nemțoaica	Facere în oleră	Născut băeat	Trăește
23	Ita ovreica	(Facere în oleră)	Născut băeat	Trăește
24	Marınca sîrba	(Facere în oleră)	Născut băeat	Trăește
25	Paraschivița rumîncea	Facere împotriva firi(i)	Născut băeat	Mort
26	Catinca unguroaica	(Facere în oleră)	Născut băeat	Trăește
27	Rada rumîncea	Facere împotriva firi(i)	(născut) băeat	Mort

ANSJB, *Primăria Municipiului Brăila*, 6/1841, f. 43–43v., original.

19

Lista femeilor ajutate de moaşa oraşului Brăila în perioada iulie – noiembrie 1848

No. 960

Priimit de chemvr(ie) 2, 1848

Cinstitului Magistrat Or(aşul) Brăila
Moaşa oraşului

Pă trecutele luni iulie, avg(u)st, sept(em)vrie, oct(om)vrie şi noi(em)vrie cu supunere alătur
listă de sărmanele femei moşite.

Moaşa oraşului, Sofia moaşa

(Rezoluție) La delă,
(semnătură), Chinăv (lectură probabilă)

1848, dec(hem)vrie 2
Brăila

(No.)	(Numele și prenumele)	(Ce au născut)	(Situația copilului)
1	Tudora văduva	Născut fată	Trăește
2	Ilinca sin Ioniță	Născut băeat	Trăește
3	Neacșa sin Ion	Născut băeat	Trăește
4	Mariia fata	Născut băeat	Mort
5	Arghira văduva	Născut băeat	Mort
6	Anica unguroaica	Născut fată	Moartă
7	Anica unguroaica	Născut băeat	Trăește
8	Gherghina rumînca	Născut băeat	Trăește
9	Ivanca sîrba	Născut fată	Trăește
10	Petca sîrba	Născut fată	Trăește
11	Iulia unguroaica	Născut fată	Trăește
12	Marișa unguroaica	Născut fată	Trăește
13	Ioana rumînca	Născut 2 gemeni fete	(trăește)
14	Joița rumînca	Născut fată	Trăește
15	Maria rumînca	Născut 2 gemeni	Fata moartă
16	Anica rumînca	Născut fată	Trăește
17	Zmaranda rumînca	Născut fată	Trăește
18	Catinca fata	Născut fată, facere înpotriva firii prin emorovie	Trăește
19	Ancuța sîrba	Născut fată	Trăește

Sofia moașa.

ANSJB, *Primăria Municipiului Brăila*, 6/1841, f. 45, original

20

Cererea Sofiei Panovschi, moașa orașului Brăila, de a merge la București timp de zece zile

No. 533

Priimit pe 27 iunie (1)849

Cinst(itului) Magistrat (al) or(așului) Brăila
Moașa orașului,

Neapărată trebuință avînd ca să mă duc la capitala București, mă rog cinst(itului) magistrat a-mi da voe de zece zile.

Sofia moașa

(Rezoluție) Să i să dea voe pentru zece zile, cu îndatorire ca la soroc să fie negreșit întoarsă aicea la postu(l) său.

No. 470

(1)849, iulie 27

La Poliție

Printr-aceasta să poștește c(instita) poliție a slobozi pe Sofia moașa orașului un răvaș de drum pentru mergerea sa la București și întoarcere în soroc de zece zile.

ANSJB, *Primăria Municipiului Brăila*, 6/1841, f. 47-48, original.

21

Lista femeilor ajutate de moaşa oraşului Brăila în perioada mai – iulie 1849

No. 621

Priimit la 27 iulie (1)849

Cinst(itului) Magistrat (al) or(aşului) Brăila
Moaşa oraşului,

Pă trecutele trei luni maiu, iunie şi iulie următor cu supunere alătur listă de sărmanele femei ce am moşit.

Sofia moaşa
(Rezoluţie) La delă

Anul 1849
Iulie 27

Listă

(No.)	(Numele şi prenumele)	(ce a născut)	(Situafia copilului)
1	Maria văduva	Băeat	Trăeşte
2	Neaga rumânca	Idem (= băiat)	Idem (= trăeşte)
3	Ioana văduva	Idem (= băiat)	Idem (= trăeşte)
4	Zamfira sin Ilie	Fată	Idem (= trăeşte)
5	Ilinca sin Petre	Idem (= fată)	Idem (= trăeşte)
6	Şerica unguroaica	Băeat	Idem (= trăeşte)
7	Iulia nemţoaica	Idem (= băiat)	Idem (= trăeşte)
8	Anica sin Trâmia (?)	Idem (= băiat)	Mort
9	Marghioala rusoaica	Idem (= băiat)	Trăeşte
10	Maria unguroaica	Fată	Moartă
11	Catira unguroaica	Băiat	Idem (=moartă)
12	Ilinca rumânca	Fată	Trăeşte
13	Marghioala rumânca	Idem (= fată)	Idem (= trăeşte)
14	Maria sin Ion căruţaş	Băeat	Mort
15	Cati ferăreasa	Idem (=băiat)	Trăeşte
16	Ioana văduva	fată	Idem (= trăieşte)
17	Stana rumînca	Idem (= fată)	Idem (=trăieşte)
18	Penca sîrba	Idem (= fată)	Idem (=trăieşte)
19	Vişana rumînca	băiat	Mort
20	Ancuţa sârba	fată	Trăieşte
21	Zmaranda	Idem (=fată)	Idem (=trăieşte)
22	Zmaranda văduva	băeat	Mort
23	Rifca ovreica	Idem (=băiat)	Trăeşte
24	Neta ovreica	Idem (=băiat)	Idem (=trăieşte)
25	Tona ovreica	fată	Moartă
26	Erina ovreica	Idem (=fată)	Trăeşte
27	Anica rumânca	Băeat	Idem (=trăieşte)
28	Joîta fata	Idem (=băiat)	Mort
29	Erina sârba	Idem (=băiat)	Trăeşte

ANSJB, *Primăria Municipiului Brăila*, 6/1841, f. 49–49 v., original.

22

**Magistratul oraşului Brăila îi atrage atenţia Sofiei Panovschi, moaşă, că nu a mai trimis lista
femeilor ajutate de dânsa încă din august 1849**

No. 580

Anul 1851, mai 25

D(umnea)ei Moaşi(i) Oraşului

Să vede că d(umnea)v(oastră) aţi uitat în exprimarea ce aveţi d-a trimite Magistratului listă de familii sărmene ce moşiţi şi poate că aţi privit-o de prisos. Magistratul însă avînd trebuinţă a avea o asemenea listă regulată pã fiecare lună vă pune în datorire a o trimite cu începere de la luna avgust anul trecut 1849, de cînd aţi încetat de a mai trimite şi pînă la sfîrşitul următoarei luni, avînd îngrijire ca de acum înainte să urmaţi regulat cu trimiterea ei pã fiecare lună.

Prez(ident) C. C. Epitie

I. Faranga

D. Divani

C. T. Crămbul

ANSJB, *Primăria Municipiului Brăila*, 6/1841, f. 51, original.

23

Lista femeilor ajutate de moaşa oraşului Brăila în perioada ianuarie – mai 1851

No. 606

Priimită la iunie 4, 1851

Cinstitului Magistrat (al) oraşului Brăila!

Moaşa oraşului!

Pe lîngă aceasta cu cinste, după îndatorirea pusă asupra-mi, se alătură listă de femeile sîrmene ce au născut de la 1 ianuarie anul curgător şi pînă astăzi în curs de 5 luni, adică:

22 femei sîrmene

au născut...23 copii, însă

18 băeţi

5 fete

morţi3 băeţi

1 fată

Rămaşi în viaţă şi trăesc

15 băeţi

4 fete

--- 19 (copii)

Pentru viitor se va da la sfîrşitul fiecăria luni.

Moaşa oraşului, Sofia Panovschi

1851, mai 31

Brăila

(Rezoluţia) La delă, spre ştiinţă

C.C. Epitas

Listă de la 1 ianuarie 1851, pînă la 31 mai

(No.)	(Numele şi prenumele)	(Ce a născut)	(Situaţia copilului)
1	Maria fata a făcut un	Băiat şi	Trăeşte
2	Anica fata a făcut un	Băiat şi e	Mort
3	Elenca văduva a făcut o	Fată şi	Trăeşte
4	Ioana fata a făcut un	Băiat şi	Trăeşte
5	Păuna văduva a făcut un	Doi gemeni	Morţi
6	Anghelina fata a făcut o	Fată şi e	Moartă
7	Rifca ovreica a făcut un	Băiat şi	Trăeşte
8	Atăl ovreica a făcut un	Băiat şi	Trăeşte
9	Uta fata a făcut un	Băiat şi	Trăeşte
10	Veroni unguroaica a făcut un	Băiat şi	Trăeşte
11	Maria sin Ion a făcut o	Fată şi	Trăeşte
12	Elenca sin Ion căruţaşu	Fată şi	Trăeşte
13	Marghioala fată a făcut o	Fată şi	Trăeşte
14	Marghioala văduvă a făcut	Băiat şi	Trăeşte
15	Marghioala văduvă a făcut	Băiat şi	Trăeşte
16	Stanca văduvă a făcut	Băiat şi	Trăeşte
17	Arghira văduvă a făcut	Băiat şi	Trăeşte
18	Dumitra văduvă a făcut	Băiat şi	Trăeşte
19	Stana văduvă a făcut	Băiat şi	Trăeşte
20	Sultana văduvă a făcut	Băiat şi	Trăeşte
21	Lucsandra fata a făcut	Băiat şi	Idem (=trăieşte)
22	Dumitrana fată a făcut	Băiat şi	Idem (= trăieşte)

22 femei în 5 luni a(u) născut 23 copii, adică 18 băieţi şi 5 fete. Din copii trăesc băieţi 15 şi 4 fete, şi morţi 3 băieţi şi 1 fată.

Moaşa oraşului Brăila, Sofia Panovschi

1851, mai 31
BrăilaANSJB, *Primăria Municipiului Brăila*, 6/1841, f. 52–53, original.

24

Lista femeilor ajutate de moaşa oraşului Brăila în perioada iunie – iulie 1851

No. 844

Priimit la 1851, avgust 1iu

Cinst(itului) Magistrat al acestui oraş Brăila,
Moaşa oraşului,

După datorie plecat alătur cinst(itului) mag(istrat) pe lângă această listă de numele femeilor sărmane ce au născut şi care s-a moşit de mine în curgerea lunilor iunie trecut şi iulie curent.

Sofia moaşa
(Rezoluţie) la delă.No. 5
Anul 1851, iulie 31
Brăila

Listă

De numele femeilor sărmene moșite atât în trecuta lună iunie cât și în luna corentă
iulie 1851, iulie 31. Brăila

No.	Numele sârmanelor femei	Osebite	Băgări de seamă
1	Dumitra, soția lui Ioan căruțașu	băiat	trăește
2	Elenca, soția lui Arghir căruțașu	Id(em) (=băiat)	Id(em) (=trăește)
3	Petca sîrba	fată	A murit
4	Anica fata	băiat	Trăește
5	Lucsandra fata, slujnica d(omnului) Hristache Ceacîru	Id(em) (=băiat)	Id(em) (=trăește)
6	Mari văduva	lepădătură	Lepădătură
7	Elenca soția puțarul Anghel	Idem (=lepădătură)	Idem (=lepădătură)
8	Marița soția puțarul	Idem (=lepădătură)	Idem (=lepădătură)
9	Ivanca văduva	Idem (=lepădătură)	Idem (=lepădătură)
10	Rada fata	Idem (=lepădătură)	Idem (=lepădătură)
11	Tudora, soția lui Stoica căruțaș	băiat	Trăește
12	Anica fata	Id(em) (=băiat)	Id(em) (=trăește)
13	Perla ovreica	Id(em) (=băiat)	Id(em) (=trăește)
14	Asta ovreica	fată	Moartă
15	Catrina văduva	băiat	trăește

Cinsprezece femei sârmane s-au moșit în curgere de două luni adică iunie și iulie 1851
Sofia moașa.

ANSJB, *Primăria Municipiului Brăila*, 6/1841, f. 54–55, original.

25

Lista femeilor ajutate de moașa orașului Brăila în perioada iunie – octombrie 1851

Listă

De femeile sîrmene moșite în lunile iunie, iulie, avgust, septemvrie și octomvrie următor

No.	Numele și pronumele	Ce au născut	Observație
1	Dumitra, soția lui Ioan căruțașu	băiat	trăește
2	Elenca, soția lui Arghir căruțașu	Idem (=băiat)	Idem (=trăește)
3	Petca sîrba	Fată moartă	A murit
4	Anica fata	băiat	Trăește
5	Lucsandra fata, slujnica d(omnului) Hristache Ceacîru	Id(em) (=băiat)	Id(em) (=trăește)
6	Mari văduva	lepădătură	Lepădătură
7	Elenca soția puțarul Anghel	Idem (=lepădătură)	Idem (=lepădătură)
8	Marița soția puțarul	Idem (=lepădătură)	Idem (=lepădătură)
9	Ivanca văduva	Idem (=lepădătură)	Idem (=lepădătură)
10	Rada fata	Idem (=lepădătură)	Idem (=lepădătură)
11	Tudora, soția lui Stoica căruțaș	fată	Trăește

No.	Numele şi pronumele	Ce au născut	Observaţie
12	Anica fata	Băiat	Idem (=trăeşte)
13	Perla ovreica	Idem (=băiat)	Idem (=trăeşte)
14	Asta ovreica	fată	Idem (=trăeşte)
15	Catrina romînca	băiat	mort
16	Catinca unguroaica	fată	Trăeşte
17	Dumitra, soţia lui Lema căruţaş	băiat	Mort
18	Anica (soţia lui) Enacu căruţaş	Idem (=băiat)	Trăeşte
19	Ioana fata	băiat	Idem (=trăieşte)
20	Stana văduva	băiat	Idem (=trăieşte)
21	Niţa văduva	fată	Moartă
22	Tudora văduva	Idem (=fată)	Trăeşte
23	Veroni unguroaica	băiat	Idem (=trăieşte)
24	Maria rumînca	Idem (=băiat)	Mort

Peste tot, dooăzeci şi patru.

Sofia moaşa.

ANSJB, *Primăria Municipiului Brăila*, 6/1841, f. 57, original.

26

Lista femeilor ajutate de moaşa oraşului Brăila în perioada noiembrie 1851 – aprilie 1852

Listă

De femeile sărmame moşite de la 1 iu noiembrie anul încetat 1851 şi pînă la 30 aprilie următor 1852

No.	Numele şi pronumele	Ce au născut	Observaţie
1	Maria văduva	Fată	Trăeşte
2	Tudora fata	Băiat	Idem (= trăieşte)
3	Maria sin Ioan căruţaşu	Idem (=băiat)	Idem (= trăieşte)
4	Ileana sin Toma căruţaşu	Idem (=băiat)	Idem (= trăieşte)
5	Anica fata	Idem (=băiat)	Idem (= trăieşte)
6	Stanca văduva	Doi gemeni	Unul mort
7	Arghira	fată	trăeşte
8	Ioana sin Tudor căruţaşu	Idem (= fată)	Idem (= trăieşte)
9	Stana sin Ioan căruţaşu	Idem (= fată)	Idem (= trăieşte)
10	Neaga văduva	băiat	A murit
11	Mariuţa	fată	Trăeşte
12	Ioana văduva	băiat	Idem (= trăieşte)
13	Veronia	Idem (= băiat)	Mort
14	Neta unguroaica	Idem (= băiat)	trăeşte
15	Manda fata	fată	moartă
16	Marghioala fata	băiat	Trăeşte
17	Dumitra sin Radu	fată	Idem (= trăieşte)
18	Stana văduva		A murit
19	Perla ovreica	fată	Trăeşte
20	Rifca ovreica	Idem (= fată)	Idem (= trăieşte)

No.	Numele și pronumele	Ce au născut	Observație
21	Ilinca lăptăreasa	băiat	Idem (= trăiește)
22	Dumitrana văduva	fată	Idem (= trăiește)
23	Maria sin Baras căruțaș	Idem (=fată)	Idem (= trăiește)
24	Acsenia	băiat	Idem (= trăiește)
25	Carolina	fată	Moartă
26	Ileanca văduva	Idem (= fată)	Idem (= moartă)
27	Sultana calimăra	băiat	Mort
28	Lucsandra văduva	fată	Idem (=moartă)
29	Marica unguroaica	băiat	Idem (= mort)
30	Tudora dulghereasa	Idem (= băiat)	Idem (=mort)
31	Nița fata din Galați	Idem (= băiat)	Idem (= trăiește)
32	Marghioala văduva	Idem (= băiat)	Mort
33	Ancuța idem (=văduva)	Idem (= băiat)	Trăește
34	Ioana fata	Idem (= băiat)	Idem (=trăiește)
35	Sița fata	Idem (= băiat)	Idem (=trăiește)
36	Leanca dulghereasa	fată	Idem (=trăiește)

Peste tot, treizeci și șase.

Sofia moașa.

ANSJB, *Primăria Municipiului Brăila*, 6/1841, f. 59, original.

27

Corespondența purtată de Sofia Panovschi, moașa orașului Brăila, cu autoritățile aceluiași oraș pentru a putea pleca la Buzău timp de o lună, perioadă în care va fi înlocuită în post de moașa Carolina Schmidt

No. 431

Priimit, 2 mai

Cinst(itul) Magistrat (al) orașului Brăila,
Moașa orașului

Neapărată trebuință avînd ca să mă duc la orașul Buzău, mă rog cinst(itului) magistrat a-mi acorda voe de o lună de zile; iar până la a mea întoarcere las împlinitoare (a) datoriilor mele pã d(umnea)ei Carolina moașa a căreia dovadă că primește sarcina cu cinste o alătur pã lîngă aceasta.

Sofia moașa.

1852, mai 2.

(Rezoluție) Sã i se dea ceruta voe fiindcã a pus p'alta moașa în locu-i și a iscãlit aci în jos cã primește acea însãrcinare și sã se facã pofire c(institei) poliții ca sã-i sloboazã rãvaș de drum pentru acea lună cu ducere și întoarcere.

C.C. Epitos.

(Verso):

Priimesc sarcina d(umnea)ei Sofia moașa pînã la a sa întoarcere.

1852, mai 2.

(semnătura în limba germană)

Karolina Schmidt

La Poliția din partea pr. 2.

No. 495

1852, mai 2.

După cererea ce au făcut d(umnea)ei Sofia moașa orașului ca să meargă la oraș(ul) Buzău în a căria locu-i a lăsat împlinitoare datoriilor pă moașa Karolina, este poftită cinstita politie a-i slobozi bilet pentru mergere și întoarcere în soroc de una lună.

Prezident K.K. Epiti

ANSJB, *Primăria Municipiului Brăila*, 6/1841, f. 60–60v.

28

**Corespondența purtată de Sofia Panovschi, moașa orașului Brăila,
cu autoritățile aceluiași oraș pentru a putea pleca la Balta Albă timp de 25 zile
în vederea îngrijirii sănătății sale, perioadă în care va fi înlocuită în post
de moașa Carolina Schmidt**

Priimit la 11 iulie (1)852

No. 692

Cinstitului Magistrat al orașului Brăila
Moașa acestui oraș

Pentru căutarea sănătății mele avînd neapărată trebuință a merge la băile Balta Albă, mă rog plecat cinst(itului) magistrat a-mi da voe pentru douăzeci și cinci de zile, iar în locul meu las îndeplinitoare datoriilor mele pă d(umnea)ei Karolina.

Sofia moașa

Priimesc această însărcinare a d(umnea)ei moaș(e)i orașului însă numai pentru acest termen de douăzeci și cinci, 25 zile.

Karolina Schmidt

(Rezoluție) Să acordează ceruta voie.
(semnătură) D D(endrino).

1852, iulie 10.

(Verso):

No. 823

1852, iulie 10

D(umnea)ei moaș(e)i orașului,

Voia de 25 zile ce ați cerut prin hîrtia registrată la no. 692 d'a vă duce la Balta Albă pentru căutarea sănătății d(umnea)v(oastră) lăsînd în locu-vă pă d(umnea)ei Karolina moașa vi să dă însă veți îngriji ca la împlinirea termenului să vă întoarceți negreșit.

Prez(ident) D. Dendrino

Teodor Apostolu

Petre Simu

ANSJB, *Primăria Municipiului Brăila*, 6/1841, f. 61–61v.

*

No. 774
Ocîrmuirea
Or(așul) Brăila

(Priimit) 28 iulie 1852

1852, iulie 28
No. 6239

C(institutului) Magistrat Local

Cărmuirea a luat știință că moașa orașului lipsește din oraș cu voea c(institutului) magistrat, i să aduce poftire a ajuta după care baze ș-a însușit c(institutul) magistrat drept de a da voe unor asemenea amploiați căci deși i să plătește leafa din casa sa, însă fără știrea stăpâniri(i) nici un amploiat nu să poate mișca de la datoria sa. Va arăta pentru cîtă vreme i s-a dat voe, de cînd au plecat și pă cine și-a lăsat în loc.

(semnătură indescifrabilă), Radu Roset

(Rezoluție) Să să răspunză la înprejurările de mai sus. K. K. Epita

ANSJB, *Primăria Municipiului Brăila*, 6/1841, f. 62.

*

No. 828

Priimit 4 avgust (1)852

Ocîrmuirea Jud(ețului)
Brăila
Anul 1852
Luna avgust 2
No. 6426

Cins(itului) Magistrat Local,

779 La adresa celui cinst(it) magistrat no. 949 cu cînte se răspunde că în lucrări serioase un magistrat alcătuit așa de bine ca cel de acum, n'ar trebui să ia de temei obiceiu mai vîrtos cînd acel obicei este rău, și prin urmare se cunosc că deși dînsul plătește pe unii din amploiați, nu poate avea nici o înrăurire asupra lor la ceea ce privește îndatoririle ce le sunt puse asupra-le.

Este poftit dat ca pentru asemenea amploiați în viitor să ceară deslegarea stăpînirii pentru orice se atinge de dișciplina ce iei sînt datori a păstra în funcțiile lor. Voia, dar, acordată moașii orașului d'a dreptul de către c(institutul) magistrat, cîrmuirea sa o cunoaște și poștește pe cinst(itul) magistrat a o chema la postul său în cel mai scurt soroc, căci pentru alt chip va cunoaște că lipsind de la datoriile sale va raporta cerînd a sa depărtare.

R. Roset

(Rezoluție) Să se scrie moașei ca fără întîrziere să vie la postul său căci la din împotrivă se va urma de c(instita) cîrmuire precum s-arată mai sus din pricina îngrijorărilor mai sus arătate.

k. k. Epites.

(Verso):

No. 1033

1852, avgust 8

D(umnea)ei Sofia Panovschi, moașa acestui oraș

Voia de 25 zile ce ați cerut a merge la Balta Albă vi s-au împlinit de aceea în urmarea adresei cinstitei cîrmui no. 6436 vi s-a scris ca îndată după primirea aceştia să veniți întru împlinirea datoriilor sale căci într-alt chip cinst(ita) cîrmuire arată că va raporta cerînd a d(umnea)v(oastră) depărtare din post.

Prez(identul) K.K. Epitis.

P. Shina

K. Pană

C.P. Crîmbu

ANSJB, *Primăria Municipiului Brăila*, 6/1841, f. 65.

*

No. 1024

1852, avgust 8

C(institei) cîrmui locale

Cu cinste spre răspuns la adresa c(institei) cîrmui no. 6436 are cinste magistratul a alătura pă lîngă aceasta un concept cu rugăciune d-a să înainta d(umnea)ei Sofia Panovschi ce să află la Balta Albă ca să să întoarcă la postul său.

Prez(identul) K.K. Epitis

N. Schimu

K. Pană

C. N. Crîmbu

ANSJB, *Primăria Municipiului Brăila*, 6/1841, f. 66.

29

Lista femeilor ajutate de moaşa oraşului Brăila în lunile mai – decembrie 1852

Lista femeilor sărmane ce au născut şi s-a moşit de la 1 iu mai şi până la sfîrşitul lui dechemvrie anul încetat

- 1 Maria văduva a născut băiat, trăeşte
- 2 Lucsandra sin Ion căruţa(ş) a născut băiat şi trăeşte
- 3 Dumitrana sirba (a) născut fată, trăeşte
- 4 Anica fata, idem (= a născut) băiat, trăeşte
- 5 Marghioala văduva idem (= a născut) fată, idem (= trăeşte)
- 6 Zamfira idem (= a născut) băiat, idem (= trăeşte)
- 7 Maria idem (= a născut) fată, moartă
- 8 Anica idem (= a născut) băiat, idem (=mort)
- 9 Rada fata idem (= a născut) idem (=mort)
- 10 Brînduşa sin Tudosie, fată moartă
- 11 Maria fata ide(m), băiat mort
- 12 Anica sin Ion căruţaşu, idem (=băiat) trăeşte
- 13 Tudora fata (a) născut idem (=băiat) idem (=trăeşte)
- 14 Arghira văduva idem (= a născut) idem (=băiat) idem (=trăeşte)
- 15 Elenca sin Marin, fată idem (=trăeşte)
- 16 Elenca văduva, idem (=fată) idem (=trăeşte)
- 17 Anastasia idem (= văduva) (a) născut idem (= fată) idem (=trăeşte)
- 18 Elena fata idem (= a născut) fată idem (=trăeşte)
- 19 Paraschiva sin Vlad idem (= a născut) fată trăeşte
- 20 Elenca fata idem (= a născut) idem (=fată) idem (=trăeşte)

- 21 Maria sin Tudosie idem (= a născut) idem (=fată) idem (=trăește)
- 22 Neaga sin Toma idem (= a născut) idem (=fată) idem (=trăește)
- 23 Ioana sin Dumitru idem (= a născut) băiat mort
- 24 Catinca sin Ioniță idem (= a născut) idem (=băiat) idem (=mort)
- 25 Nița unguroaica idem (= a născut) idem (=băiat) idem (=mort)
- 26 Faniea idem (=unguroaica) idem (= a născut) idem (=băiat) idem (=mort)
- 27 Veronea idem (=unguroaica) idem (= a născut) fată trăește
- 28 Tabăla ovreica idem (= a născut) idem (= fată) trăește
- 29 Stanca văduva idem (= a născut) băiat idem (=trăește)
- 30 Stana fata idem (= a născut) fată moartă
- 31 Perla ovreica idem (= a născut) idem (= fată) trăește
- 32 Sina idem (=ovreica) idem (= a născut) idem (= fată) trăește
- 33 Marghioala sin Tanciu idem (= fată) idem (= trăește)
- 34 Ioana văduva (a) născut băiat, trăește
- 35 Bălașa sin Marco (a născut) fată, idem (=trăește)
- 36 Casandra sirba (a născut) fată, idem (=trăește)
- 37 Vasilca sirba (a născut) fată, idem (=trăește)
- 38 Maria sirba (a născut) fată, idem (=trăește)
- 39 Joița sin Ion (a născut) fată, idem (=trăește)
- 40 Stancea sirba (a născut) băiat, idem (=trăește)
- 41 Ilinca unguroaica (a născut) fată, idem (=trăește)
- 42 Simina văduva (a născut) băiat, idem (=trăește)
- 43 Vlada rumînca idem (a născut) idem (=băiat), trăește
- 44 Fata sin Dumitru căruțașu (a născut) idem (=băiat) idem (=trăește)
- 45 Dumii sin Ioniță născuți doi gemeni, trăește
- 46 Anastasia văduva idem (=născuți) doi gemeni, trăește
- 47 Rada văduva idem (a născut) două fete gemene trăește
- 48 Sultana sin Ioniță căruțașu (a) născut băiat, trăește

Sofia moașa

ANSJB, *Primăria Municipiului Brăila*, 6/1841, f. 67–67v., original.

30

Corespondența purtată de Sofia Panovschi, moașa orașului Brăila, cu autoritățile aceluiși oraș pentru a putea pleca la Focșani timp de 10 zile în vederea îngrijirii sănătății sale, perioadă în care va fi înlocuită în post de moașa Carolina Schmidt

No. 519

1853, iunie 1iu

Cinstit(ului) Magistrat orașenesc

Moașa orașului

Subt iscălita cu respect roagă pă cinst(itul) magistrat a-mi da voeie de zece zile a merge la Focșani pentru căutarea sănătății lăsînd în locul meu pe d(umnea)ei Karolina moașa Sofia moașa

Priimesc însărcinarea pomenitei pe termen de zece zile. Karolina Șmid

Anul 1853

Iunie 1iu

Brăila

(Verso):

No. 670

1853, iunie 1iu

La cîrmuire

Cu cînte să răspunde c(înstitei) cîrmuirii cererea ce face d(umnea)ei Sofia moaşa oraşului prin petiţia registrată la no. 519 şi a i să da voe pentru zece zile a merge la Focşani pentru căutarea sănătăţii lăsînd în locu-i îndeplinitoare pe d(umnea)ei Karolina moaşa şi este rugată ca de va încuviinţa cererea sa, să binevoiască a împărtaşi pe magistrat cu răspuns.

Prez(ident) K.K. Eptis

T. Apostolu

ANSJB, *Primăria Municipiului Brăila*, 6/1841, f. 68–68v., original.

*

No. 533

Priimit la 3 iunie 1853

Ocărmuirea Jud(eţului)

Brăila

C(institutului) Magistrat Local

Anno 1853

Luna iunie 2

No. 4225

Voia de zece zile ce cere d(umnea)ei Sofia moaşa oraşului ca să miargă la Focşani, aprobîndu-să şi de cîrmuire prin aceasta cu cînte să face cunoscut c(institutului) magistrat spre răspuns la adresa de subt no. 670.

Roset (lectură probabilă).

secretar

(Rezoluţie) Să se dea ceruta voe scriindu-se şi c(înstitei) poliţiei, ca să-i dea răvaş de drum

K.K. Eptie

(Verso): ciorna no. 706 şi 707 este scoasă şi cealaltă faţă.

ANSJB, *Primăria Municipiului Brăila*, 6/1841, f. 69-69v., original.

*

No. 706

1853 iunie 4

D(umnea)ei Sofia moaşa oraşului

Voia de zece (zile) ce aţi cerut prin raport de merge la Focşani pentru căutarea sănătăţii vi să acordă dă să grijească ca la vreme să vă întoarceţi la post totodată vi să face cunoscut că s-au scris şi c(înstitei) poliţiei a să slobozi cuviinciosul bilet.

K. K. Eptie

T. Apostolu

No. 707

1853, iunie 4

La Poliţie

D(umnea)ei Sofiei moaşa oraşului dobîndindu-şi voe de zece zile d-a merge la Focşani pentru căutarea sănătăţii, este poftită c(înstita) poliţie a-i slobozi cuviinciosul bilet, cunoscînd neîndeplinitoare însărcinării sale au lăsat pe d(umnea)ei Karolina moaşa.

K. K. Eptie

T. Apostolu

ANSJB, *Primăria Municipiului Brăila*, 6/1841, f. 70, original.

31

**Corespondența purtată de Sofia Panovschi, moașa orașului Brăila,
cu autoritățile aceluiși oraș pentru a putea pleca la București timp de 20 zile,
perioadă în care va fi înlocuită în post de moașa Carolina Schmidt**

Priimită 15 apr(ilie) (1)855
No. 688

Onorabilei Municipalități (a) or(așului) Brăila,
Moașa orașului,

Neapărată trebuință avînd a merge în capitala București, rog pă onorabila Municipalitate a-mi acorda cuvenita voe pentru dooăzeci zile, cînd atunci mă voi reîntoarce la postu-mi, iar în intervalul lipsirii mele las îndeplinitor datoriilor mele pă d(umnea)ei Karolina.

Sofia moașa

(Rezoluție) Să să facă o dovadă de voie pentru cincisprezece zile, și până la venirea moașii Sofia să-i dea în cunoștiința dumneaei Karolina, a îndeplini în lipsă-i datoriile de moașă oriunde trebuința va cere.

(Semnătura)

1855, apr(ilie) 15 Priimescu însărcinarea d(umnea)ei Sofia numai pe termen de cincisprezece zile.
Karolina Schmidt.

ANSJB, *Primăria Municipiului Brăila*, 6/1841, f. 86, original.

32

Lista femeilor ajutate de moașa orașului Brăila în lunile ianuarie – martie 1859

No. 556
Onor(atei) Municipalități (a) Or(așului) Brăilla
Moașa Or(așului) Brăila

Priimit la 1iu aprilie 1859

Cu respect alătur pe lîngă aceasta onor(atei) Municipalități listă de femeile moșite sărmene în acest oraș pe lunile ghenarie, februarie și martie, spre cele de cuviință.
Sofia Panovschi

(Rezoluție) La delă.

No. 3
1859, martie 1iu

Listă de femeile moşite în acest oraş pe luna ghenarie, februarie şi martie 1859

Anul 1858

No.	Numele şi pronu(me)	Băiat sau fată	Observaţi(i)
1	Ioana văduva	băiat	Trăeşte
2	Tudora fată	idem	Idem
3	Anica	fată	Moartă
4	Ilenca văduva	fată	Trăeşte
5	Vasilca văduva	băiat	Mort
6	Lucsandra Ion	băeat	Mort
7	Mare greaca	băeat	Trăeşte
8	Maria văduva	fată	Trăeşte
9	Hina Radu	Doi copii gemeni	Detto (= trăiesc)
10	Ivana sîrba	fată	Detto (= trăiesc)
11	Codafira fata	băeat	Mort
12	Maria Ionoşi	fată	Trăeşte
13	Riţa Vasile	băeat	Detto (= trăieşte)
14	Maria văduva	băeat	Detto (= trăieşte)
15	Roza unguroaica	fată	Detto (= trăieşte)
16	Maroaca greaca	fată	Detto (= trăieşte)
17	Dumitrana văduva	fată	Moartă
18	Dobriţa fata	băeat	Trăeşte
19	Stanca Ioniţă	fată	Detto (= trăieşte)

Sofia Panovschi

ANSJB, *Primăria Municipiului Brăila*, 6/1841, f. 107–108.

33

Lista femeilor ajutate de moaşa oraşului Brăila în lunile aprilie – iunie 1859

No. 1508

Priimit la 1iu iulie 1859

Principatele Unite (ale) Românilor

Cu respect să trimit pe lângă această listă de femeile moşite pe lunile aprilie, mai şi iunie spre urmarea celor de cuviinţă.

Moaşa or(aşului) Brăila

Sofia Panovschi

Să se pu(i)e la dosar

1859, iulie 1

(semnătură indescifrabilă)

Onor(atului) Consiliu Municipal Or(aşul) Brăila

No 4

1859, iulie 1iu

Listă de numile și pronumele femeilor moșite pe lunile aprilie, mai și iunie 1859

No.	Numele și pronumele	Băiat	Sau fată	Observație
1	Panca văduva	1		Trăește copilul(l)
2	Vasilca văduva		1	Idem (=trăiește)
3	Dobrița văduva	1		Idem (=trăiește)
4	Marghioala fata	1		Idem (=trăiește)
5	Voica Ion munteanu		1	Idem (=trăiește)
6	Tudora văduva		1	Idem (=trăiește)
7	Costandina văduva	1	1	Idem (=trăiește)
8	Sultana fata		1	Idem (=trăiește)
9	Iliada văduva	1	1	Idem (=trăiește)
10	Marița văduva	1	1	Idem (=trăiește)
11	Dina văduva	1	1	Idem (=trăiește)
12	Vlada văduva		1	Idem (=trăiește)
13	Stoiana văduva	1	1	Idem (=trăiește)
14	Maria fata	1		Idem (=trăiește)
15	Gherghina văduva	1		Au murit
16	Iana văduva		1	Trăește copilul(l)
17	Roza ovreica	1	1	Idem (=trăiește)
18	Jaina fata	1		Idem (=trăiește)
19	Anica văduva		1	Idem (=trăiește)
20	Trufana văduva		1	Idem (=trăiește)
21	Safta fata		1	Idem (=trăiește)
22	Vinsa Dumitru	1		Idem (=trăiește)
23	Sanda fata		1	Au murit
24	Eliana văduva		1	Trăește fata

Sofia Panovschi

ANSJB, *Primăria Municipiului Brăila*, 6/1841, f. 112–113.

34

Lista femeilor ajutate de moașa orașului Brăila în lunile iulie – septembrie 1859

No. 2385

Priimit la 2 octomvrie 1859

Onor(atei) Municipalității Or(așul) Brăila

Cu onoare alătur pe lângă aceasta onor(atei) municipalității listă de femeile moșite pe lunile iulie, august și septemvrie spre cele de cuviință.

Sofia Panovschi

Subt 2

La dosar.

No. 5

1859, octomvrie 2

Listă de numele şi pronumele femeilor moşite pe lunile iulie, august şi septembrie (1)859 octombrie 1

No.	Numele şi pronumele	Băieţi	Fete	Observaţie
1	Carolina Stefan Birjaru	1		A născut băiat mort
2	Dumitrana văduva		1	Trăeşte
3	Ilinca Lăutăreasa	1		Idem (=trăieşte)
4	Anica văduva	1		Idem (=trăieşte)
5	Zamfira văduva		1	Mort
6	Zinca fata	1		Trăeşte
7	Anastasia	1		Idem (=trăieşte)
8	Tudora văduva	1		Idem (=trăieşte)
9	Rifca ovreica	1		Mort
10	Anica unguroaica	1		Trăeşte
11	Lucsandra sârboiaica		1	Moartă
12	Stanca sârboiaica		1	De 7 luni, moartă
13	Maria fata		1	De 5 luni, idem
14	Sava ovreica		1	Trăeşte
15	Vasilica sârboiaica	1		Idem (=trăieşte)
16	Veroni unguroaica	1		Idem (=trăieşte)
17	Marghioala văduva	1		Idem (=trăieşte)
18	Eliana văduva		1	Idem (=trăieşte)
19	Ilinca văduva	1		Idem (=trăieşte)
20	Safta fata		1	Idem (=trăieşte)
21	Maria sin Ion căruţaş		1	Idem (=trăieşte)
22	Carolina unguroaica		1	Idem (=trăieşte)

Sofia Panovschi

ANSJB, *Primăria Municipiului Brăila*, 6/1841, f. 114–115.

35

Lista femeilor ajutate de moaşa oraşului Brăila în lunile octombrie – decembrie 1859

No. 3150

Priimit la 31 dechemvrie 1859

Principatele Unite
Domnilor!

Subt scrisa cu respect alătur pe lângă aceasta listă de femeile sărmene ce le-am moşit pe lunile octombrie, noemvrie şi dechemvrie anul corent spre urmarea celor de cuviinţă.

Moaşa oraşului Brăila

Sofia Panovschi

Se(pte)m(brie) 31
La Dosar, Marghiloman

*

Onor(atei) Municipalităţi Oraşului Brăila

Anul 1859
Dechemvrie 31.

Listă de femeile sărmene moșite de subscrisa pe lunile octomvrie, noem(vrie)
și dechemvrie în acest orașu(l) Brăila

No.	Numele și pronumele	Ce au născut: băiat	Ce au născut: fată	Opservație
1	Anghelina Anastasica	băiat		trăește
2	Anica Raicileasa		Fată	Id(em) (=trăiește)
3	Bălașa Ștefan		Id(em)	Id(em) (=trăiește)
4	Anica Tudor grădinaru	băet		Id(em) (=trăiește)
5	Ivanc(a) sin Ion	Id(em)		Id(em) (=trăiește)
6	Vasilca fata		fată	Id(em) (=trăiește)
7	Avramica fata		fată	Id(em) (=trăiește)
8	Marica sin Iani sîrbu	băiat		Id(em) (=trăiește)
9	Arghira văduva	Id(em)		Mort
10	Lucsandra a lui Năstase		fată	Trăește
11	Rada văduva		Id(em)	Id(em) (=trăiește)
12	Catinca Cristina	băiat		Mort
13	Elena Dumitreasca		fată	trăește
14	Virenea unguroaica		Id(em)	Id(em) (=trăiește)
15	Mariea văduva		Id(em)	Id(em) (=trăiește)
16	Anastasiaa văduva		Id(em)	Moartă
17	Dumitra id(em) (=văduva)	2 gemeni		Trăiesc
18	Anica sin Radu		fată	Id(em) (=trăiește)
19	Lucsandra văduva	băiat		Id(em) (=trăiește)
20	Elenca fata		fată	Id(em) (=trăiește)
21	Voica Radi ciorari	Băiat	Și fată gemeni și la 2 zile (a) murit	
22	Mariea rumînca		fată	Născută de 4 luni, moartă
23	Joița văduva	băiat		Trăiește
24	Marghioala fata		fată	Id(em) (=trăiește)

36

Lista femeilor ajutate de moașa orașului Brăila în lunile ianuarie – martie 1860

No. 948

Priimit la 3 mai 1860

Onor(atei) Municipalități (a) Orașului Brăila

Subt scrisa alătură cu respect pe lângă această listă de femeile sărmene moșite și operate în lunile ghenarie, februarie și martie anul curent, după datorie.

Priimiți Domnule Prezident încredințările deosebitei mele considerații ce vă conserv.

Sofia Panovschi
Marg(hiloman)

(Rezoluție) La dosar. Pentru prez(ident) Petro (indescifrabil)

1860, mai 3
Brăila

Listă de femeile sărmame moşite şi operate de subt scrisa pe lunile ghenarie, februarie şi martie 1860

No.	Numele şi pronumele lăuzilor	Secsul născuţilor: băiat	Secsul născuţilor: fată	Operaţie
1	Dobriţa văduva		1	Lăuza s-a (în)sănătoşit, copil(ul) trăeşte
2	Juliana sin Dobre		1	Idem (=trăieşte)
3	Mariţa sin Ioniţă cafegiu		1	Idem (=trăieşte)
4	Voica Sanda taisa	1		Idem (=trăieşte)
5	Ilinca fata	1		Idem (=trăieşte)
6	Anica Ioana	1		Idem (=trăieşte)
7	Ioana Tudose	1		Idem (=trăieşte)
8	Ilinca văduva	1		Idem (=trăieşte)
9	Arghira văduva	1		Idem (=trăieşte)
10	Păuna văduva		1	Idem (=trăieşte)
11	Lucsandra văduva		1	Idem (=trăieşte)
12	Marca ovreica		1	Idem (=trăieşte)
13	Maria Radu	2		Idem, unu(l) mort
14	Maria Tudorache derutat		1	Idem, trăeşte
15	Anghelina Ianu		1	Idem, moartă
16	Anica Tudose grădinaru		1	Idem, trăeşte
17	Anica Caisiu		1	Idem, idem (=trăieşte)
18	Bălaşa Ştefanu	1		Idem, idem (=trăieşte)
19	Ioana fata	1		Idem, idem (=trăieşte)
20	Ivanca Ioana		1	Idem, idem (=trăieşte)
21	Vasilca fata	1		Idem, idem (=trăieşte)
22	Acamisca fata		1	Idem, idem (=trăieşte)
23	Maria fata		1	Idem, idem (=trăieşte)
24	Arghira văduva		1	Idem, idem (=trăieşte)
25	Lucsandra Anastase		1	Idem, idem (=trăieşte)
26	Rada văduva	1		Idem, idem (=trăieşte)
28	Catinca Cristia		1	lăuza s-a însănoşit, copil mort
29	Ilinca Dumitriu	1		Idem, idem (=mort)
30	Cati unguroiaca		1	Idem, copil trăeşte
31	Maria Ioana	1		Idem, idem (=trăieşte)
32	Maria Stan căruţaşu(l)		1	Idem, idem (=trăieşte)
33	Anica văduva	1		Idem, idem (=trăieşte)
34	Pena sârba		1	Idem, moartă
35				
36	Marita văduva	1		Idem, trăeşte
37	Stoiana văduva	1		Idem, idem (=trăieşte)
38	Marica sârba	1		Idem, idem (=trăieşte)
39	Catinca Jianu	1		Idem, mort (=trăieşte)
40	Vaia văduva	1		Idem, idem (=trăieşte)
41	Catrina văduva		1	Idem, idem (=trăieşte)
42	Safta George	1		Idem, idem (=trăieşte)
43	Rada văduva		1	Idem, idem (=trăieşte)
44	Stana Costandinu	1		Idem, trăeşte
45	Marghioala State	1		Idem, idem (=trăieşte)
46	Marghioala Ionescu	1		Idem, idem (=trăieşte)

Mo(a)şa or(ăşului) Brăila Sofia Panovschi

ANSJB, *Primăria Municipiului Brăila*, 6/1841, f. 119–120v.

37

Lista femeilor ajutate de moașa orașului Brăila în lunile aprilie – iunie 1860

No. 1990

S-a priimit la 2 septemvrie 1860

Onor(atei) Municipalității a Orașului Brăilla

Cu onoare se trimite onor(atei) municipalității cu această listă de femeile moșite pe lunile aprilie, mai și iunie spre cele de cuviință.

Moașa or(așului) Brăilla,

Sofia Panovski

Septemvrie 2,

La dosar,

No. 2

Brăilla 1860

Septemvrie 2

Listă de femeile sărmane moșite pe lunile aprilie, mai și iunie

No.	Numele și pronumele lăuzilor	Ce a născut: băiat	Ce a născut: fată	Observație
1	Maria văduva	1		Trăiește
2	Anastasia văduva		1	Moartă
3	Dumitra vădvua	2		Trăiesc
4	Anica a lui Radu căruțașu(l)		1	Idem (=trăiește)
5	Lucsandra văduva		1	Idem (=trăiește)
6	Elenca fata		1	Idem (=trăiește)
7	Voica a lui Stan brutaru(l)	2		Peste 2 zile au murit
8	Veronica unguroaica	1		Trăiește
9	Maria rumînca		1	De 8 luni, moartă
10	Joița văduva		1	Trăiește
11	Marghioala fata		1	Idem (=trăiește)
12	Safta văduva		1	Moartă
13	Dobrița văduva	1		Trăiește
14	Rafila ovreica	1		Idem (=trăiește)
15	Zmaranda cizmăreasa	1		Idem (=trăiește)
16	Voica a lui Ion căruțașu(l)	1		Idem (=trăiește)
17	Leiea ovreica fata		1	Moartă
18	Anica fata		1	Trăiește
19	Sultana văduva	1		Idem (=trăiește)
20	Chiva vădana		1	Idem (=trăiește)
21	Negoița a lui Iane grecu	1		Idem (=trăiește)
22	Ilinca văduva	1		Idem (=trăiește)
23	Stoieana sîrboaica		1	Idem (=trăiește)
24	Arghira văduva		1	Idem (=trăiește)
25	Marica a lui Ion lăptaru(l)	1		Idem (=trăiește)

No.	Numele și prenumele lăuzilor	Ce a născut: băiat	Ce a născut: fată	Observație
26	Margarita a lui Stan moraru(l)	1		Idem (=trăiește)
27	Ana unguroaica	1		Idem (=trăiește)
28	Neaga a lui moreasea		2	De 5, lepădăturie
29	Tudosca văduva		1	Moartă

Moașa orașului Brăila, Sofia Panovschi

ANSJB, *Primăria Municipiului Brăila*, 6/1841, f. 121–121, original.

*

38

Lista femeilor ajutate de moașa orașului Brăila în lunile iulie – septembrie 1860

Listă de femeile sărmene moșite în acest oraș de supt iscălită pe lunile iulie, a(v)gustu și septembrie

No.	Numele și prenumele	(Ce au născut) Băiat	(Ce au născut) Fată	Observație
1	Marica văduva		1	trăiește
2	Cristina Galațianca	1		Idem (=trăiește)
3	Sura Soresca (lectură probabilă)	1		Idem (=trăiește)
4	Toba ovreica	1		Idem (=trăiește)
5	Lucsandra birjăreasa	1		Idem (=trăiește)
6	Sura idem (=birjăreasa)	1		Idem (=trăiește)
7	Marica greaca	1		De 5 luni, moartă
8	Anica fata	1		De 3 (luni), moartă
9	Tudora Durgereasa	1		7 (luni), moartă
10	Ilinca văduva	1		3 luni, lepădat
11	Lucsandra a lui Ion căruțașu	1		Trăiește
12	Rifca ovreica		1	Idem (=trăiește)
13	Anastasia văduva	1		Idem (=trăiește)
14	Ilinca a lui Ion chiligiu	1		Idem (=trăiește)
15	Karolina nemțoaica	1		Idem (=trăiește)
16	Anica brutăreasa		1	Moartă
17	Bălașa fata	1		Trăiește
18	Margarita văduva	1		Idem (=trăiește)
19	Ioana fata		1	Trăiește
20	Anghelina țitoarea	1		Moartă
21	Elenca Dogăreasa	1		De 5 luni, lepădat
22	Tudora a lui Niță grădinăreasa		1	Trăiește
23	Elenca fata	1		Idem (=trăiește)
24	Ancuța văduva		1	Idem (=trăiește)
25	Anica unguroaica	1		Idem (=trăiește)
26	Iulia unguroaica		1	Idem (=trăiește)

No.	Numele și prenumele	(Ce au născut) Băiat	(Ce au născut) Fată	Observație
27	Marghioala Zidăreasa	1		Trăiește
28	Ioana unguroaica	1		De 5 luni, lepădătură
29	Marița greacă		1	8 luni, moartă
30	Sița fata		1	trăiește
31	Eleana nemțoaica, botezata	1		7 luni, moartă
32	Marița căruțareasa	1		trăiește
		23	9	

Moașa orașului Brăila

ANSJB, *Primăria Municipiului Brăila*, 6/1841, f. 124–124v. – 1860, original.

*

39

Lista femeilor ajutate de moașa orașului Brăila în lunile octombrie – noiembrie 1860

Listă pe anu(l) 1860

De femeile sărmene moșite de suptscălita pă luna octo(mbrie)-noemvrie din an

No.	Numele și prenumele	Ce au născut Băiat	Ce au născut Fată	Observație
1	Anastasia Carigioaica		1	Trăiește
2	Ilinca văduva		1	Idem (=trăiește)
3	Arghira sin Ion		1	Moartă de 5 luni
4	Tudora văduva	1		Trăiește
5	Anica fata	1		Idem (=trăiește)
6	Maria Căruțareasa		1	Idem (=trăiește)
7	Ștefana călegioaca		1	Idem (=trăiește)
8	Marica văduva	1		Trăiește
9	Stana sin Iancu		1	Moartă
10	Elenca Gălățianca	1		Idem (=moartă)
11	Tudora fata		1	Trăiește
12	Lucsandra văduva		1	Idem (=trăiește)
13	Dumitra a lui Stan moraru		1	Idem (=trăiește)
14	Ivanca văduva		1	Idem (=trăiește)
15	Anica brutăreasa		1	Idem (= trăiește)
16	Păuna grădinăreasa		1	Idem (=trăiește)
17	Penca sîrba	1		Moartă, 6 luni
18	Anastasia sîrba	1		Idem (=moartă), 7 (luni)
19	Ioana Călițioaica			Lepădătură, luni 4
20	Marghioala morăreasa	1		Trăiește

No.	Numele și pronumele	Ce au născut Băiat	Ce au născut Fată	Observație
21	Stoiana văduva		1	Idem (=trăiește)
22	Catinca slujnica		1	Idem (=trăiește)
23	Tudora văduva	1		Idem (=trăiește)
24	Stoica căruțășoica	1	Moartă	
25	Anghelina fata		1	trăiește
26	Anica a lui Ion căruțașu	1		Trăiește
27	Ilinca căfegioaica	1		Moartă, 6 luni
28	Iordana sîrba	1		Trăiește
29	Catinca fata		1	Idem (=trăiește)
30	Anastasia văduva		1	Idem (=trăiește)
31	Ștefana văduva	1		Idem (=trăiește)
		13	17 (numărat greșit, 18)	

Moașa acestui oraș Brăila.

ANSJB, *Primăria Municipiului Brăila*, 6/1841, f. 126, original.

*

40

Nota medicului primar al județului și orașului Brăila cu recomandările sale referitoare la poziția și îndatoririle moașei aceleiași oraș în comunitate, precum și numirea unei a doua moașe

No. 20

Copie după nota d(umnea)lui medic primar al județului și urbei Brăila sub no. 251–273 din 22 august.

Spre răspuns la adresele din no. 7936 și 7937 în privința înființării din nou a unui mōșe pe sēma serviciului medical din acest oraș d(umnea)ei Ellena Gheorgheasa, cu onōre se face cunoscut, că s-a statornicit în lucrare de mōșe de culōrea galbenă, și d(umnea)ei Sophia Panovski de culōrea roșie, fiind datōre fiecare a sedea cu locuința în culoarea destinată și pe lîngă locuitori(i) sermani din culōrea fiecāria, să aibă asemenea în dispoziția însărcinarea și cu locuitori(i) dupe islasu ce cadre în despărțirea fiecāria culori, fiecare mōșă este îndatorată îndată în casu de trebuință cāndu este chemată a asista la facere, să meargă îndată fără împotrivire și să remie acolo până la sevîrșia isprăvire a nascere(i).

Asemenea, a revisui în cursul celor zece zile dintîi cel mai puțin odată pe zi pe lăuze și la finitul fiecāria lune să dea raport cu listă de no. lăuzelor ce a operat în cursul luni(i) la medicul orașului.

Asemenea este îndatorată fiecare mōșă a face mici operații adică: punere de lipitori în părțile secșioale ca și indecțiile unde trebuința va cere, potrivit ordonanței d(umnea)lui medic al orașului, și fiecare mōșă să aibă un glistir mare șiunu micu pentru copii și o tulumbă pentru părțile genitale, fiecare mōșă să fie datōre a arāta la comisia respectivă no. locuinței și a străzei unde se află șezîndu și în cau cînd se va muta să fie asemenea datōre a da de știre că s-a mutat, precum să aibă la pōrtă spre uliță o tablă cu inscripția ” mōșă urbei de culōrea cutare”.

Mōșă n'are voie a se depărta din raionul orașului fără voia doctorului respectiv, în caz de a lipsi d'acasă să fie datōre a lăsa întotdeauna știință unde se poate găsi.

Aceasta dându de încunoștința din d(omnu)le prefect sunteți rugat să binevoiți a ordona d'a li se comunica acestea prin cine veți socoti spre a face întocmai.

Priimiți ect.

Doctoru(l) județului M. Steter

(Doctorul) orașului D. Panu

Pentru conformitate,

(semnătură indescifrabilă)

ANSJB, *Primăria Municipiului Brăila*, 6/1841, f. 131-131v., copie.

*

41

Aprobarea notei medicului primar al județului și orașului Brăila de către prefect și recomandarea de a se anunța public numirea unei a doua moașe

No. 2241. Priimit la 6 iunie 1863

Princip(atele) Unite Române

Prefectura

Județului Brăila

No. 8636

1863. Septembrie 5

Domnule President

Drept răspuns la notta cu no. 2455 am onóre a vă face cunoscut că înpărășasce și Prefectura opiniunea emisă de D(umnea)v(oastră) spre a se putea cunoasce mai întins și esplicit de locuitorii orașului diposițiunile relative la acelle móșe. Prin urmare D(umnea)voastră veți binevoi a și dispoza imprimarea unui numer esamplare dupe acelle obligațiuni spre a să și publica.

Primiți, vă rog, asigurarea osebitei melle considerațiuni.

Prefectu(l), D. Constandinescu.

(Rezoluție) Să să facă publicație despre rânduirea unii al doilea moașă prin care să să arate și îndatoririle ce are. Și să să dea în tipar.

C. Berlescu

octombrie 24

La dosar fiindcă s-a făcut această lucrare acum după hârtia d(omnului) doctor al districtului.

(1)864, iun(ie) 4

C. Berlescu

D(omnu)lui President al onor(atei) Municipalități locale

ANSJB, *Primăria Municipiului Brăila*, 6/1841, f. 132, original.

TOWM MIDWIVES. OCCUPATION, MIGRATION, AND QUALIFICATION IN WALLACHIA'S MID-NINETEENTH CENTURY MEDICAL SYSTEM. CASE STUDY: BRĂILA

Abstract

In a transitional time for Romanian lands, in Wallachia starts the process of establishing a medical system and a network of midwives at national level. After the foundation of a School of Midwives that coexists with the presence of foreign midwives with diploma the State encourages the

counties to receive them as collaborators of official appointed doctors. The present study traces the presence of such midwives sent from the capital to the residence-towns of the counties through the case-study of Brăila, a port-city of Wallachia. It follows the dynamics of a relationship between authorities, community, patients and the midwife for more than a decade (1841–1860).

Keywords: Wallachia, nineteenth century, midwives, migration, women, labour, education